

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 52, januar, 2010.

TEMA BROJA

Kako se pripremiti za pregovore sa EU

INTERVJU
Urednik u albanskoj televiziji
"Top channel"
Mentor Kikia

ANALIZA
Kako Crna Gora misli da stigne u EU ako ne dira imovinu kriminalaca

IZAZOVI U EU
Mađarska – pet godina nakon prijema u EU

NARKOTIK

Da li dozvoliti da institucije sistema, od Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB), preko policije, tužilaštva, Uprave za sprječavanje pranja novca...rade svoj posao, kako bi ispitale poslove narko bosa **Darka Šarića** i s njim povezanih osoba?

Ili, jednostavno pustiti te ljudе da obezbijede nadnica za stotine sportskih radnika, konobara, šankera, novinara, pomoraca, tjelohranitelja, partijskih aktivista, berzanskih mešetara, zakupodavaca...

Izgleda da vrh crnogorske vlasti nije imao hamletovsku dilemu kada je riječ o odnosu institucija prema ovom, odnedavno i svjetski poznatom, Pljevljaku.

Druga mogućnost, u analizi odnosa institucija i Šarića, je da ANB-u, policiji i drugim organima Šarić nije bio bezbjednosno interesantan, iako se procjenjuje da je Švercom narkotika u posljednjih nekoliko godina "obruo" 4, 5 milijardi dolara (trogodišnji budžet države Crne Gore).

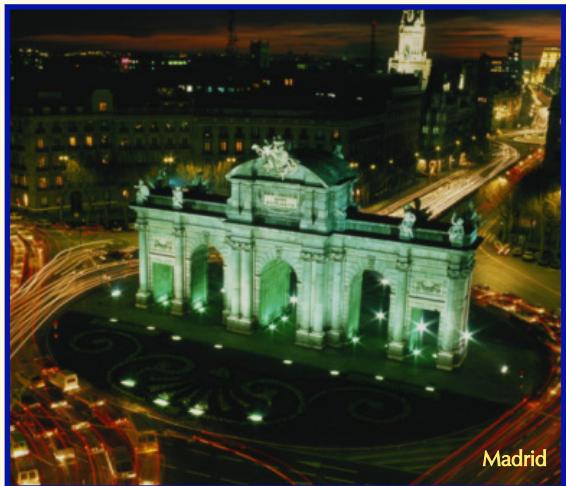
Ne vjerujem u ovu drugu mogućnost, ako ni zbog čega drugog, onda zbog čaršijskih priča o Šarićevim poslovima koje izgleda nijesu čuli samo **Veselin Veljović** i **Duško Marković**.

Riječ je, jednostavno, o nedostaku političke volje za borbu protiv organizovanog kriminala.

Ova epizoda priče o borbi naših institucija i vlasti protiv organizovanog kriminala nije "trip" o uspešnoj evropskoj priči, koji nam plasiraju domaći i često neki briselski zvaničnici.

Ovo je surova latinoamerička stvarnost.
V.Ž.

Španija predsjedava EU (1. januar) – Španija od Švedske preuzeala predsjedavanje Unijom sljedećih šest mjeseci. Kao prioritete predsjedavanja Madrid je naveo izlaz iz ekonomskog krize, podsticanje zapošljavanja i privredni rast, ali i obećanje da ne odustaje od podrške integracijama zapadnog Balkana. Takođe je najavljeni da će Španija, 10 godina posle samita EU – zapadni Balkan u Zagrebu, organizovati novi takav susret na visokom nivou, u maju u Sarajevu.

Madrid

Nema prečica za Brisel (12. januar) – Crna Gora je dobra priča kada je riječ o evropskim integracijama, ali ni ona ni bilo koja druga zemlja koja želi da bude dio EU ne može ići do tamo prečicama, poručio kandidat za evropskog komesara za proširenje **Stefan Fule** na saslušanju u Evropskom parlamentu. On je naglasio da neće davati vještačke vremenske okvire kada bi neka zemlja mogla da uđe u EU, već da će se svakodnevno pratiti njen napredak.

Priprema za NPI 2010 – 2014. (13. januar) – Komisija za evropske integracije (KEI) prihvatala okvirni plan pripreme Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju (NPI) 2010–14, koji treba da bude pripremljen u prvoj polovini ove godine. Ministarka za evropske integracije **Gordana Đurović** predstavila članovima KEI okvirni plan aktivnosti, koji počinje organizacijom seminara, izučavanjem baze podataka *acquis-a* i podjelom nadležnosti po budućim pregovaračkim poglavljima. Ona je kazala da dragocjeno iskustva u pripremi novog dokumenta predstavlja postojeći NPI 2008–2012, kao i projekat Upitnik.

Ivanović kontroliše pare iz IPA (13. januar) – Potpredsjednik Vlade **Igor Lukšić** i predsjednik Senata Državne revizorske institucije (DRI) **Miroslav Ivanović** potpisali Sporazum o formiranju Revizorskog tijela koje će kontrolisati trošenje novca iz IPA fonda Evropske unije. To je jedan od koraka u okviru tzv. Decentralizovanog sistema upravljanja (DIS) novcem iz EU, kojim se sa Delegacije EU na državu prenosi upravljanje evropskim parama.

Italija i Britanija ratifikovale SSP (15. januar) – Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) Crne Gore sa EU ratifikovali parlamenti Italije i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, saopšteno iz Vlade. Preostalo je, od 27 država članica EU, da samo Belgija i Grčka ratifikuju SSP.

Hrvatska ustupa prevode (28. januar) – Hrvatska Vlada donijela odluku da prevode *acquis-a* na hrvatski jezik ustpi Crnoj Gori, Srbiji i BiH, ako one za to pokažu interesovanje. Riječ je o 101,550 stranica prevoda vrijednih oko 8,000 000 eura koje je Hrvatska prevela od 2003. do kraja 2009. što predstavlja, kako se procjenjuje, oko 80% evropskog zakonodavstva.

ECOSOC pravi izvještaj o civilnom društvu (30. januar) – Delegacija Ekonomskog i socijalnog savjeta Evropske unije je od 28. do 30. januara u Podgorici predstavila Nacrt mišljenja o ulozi civilnog društva u odnosima EU i Crne Gore koji je uradila izvjestiteljka ECOSOC-a **Vladimira Drbalova** i u direktnom razgovoru sa predstvincima civilnog društva i Vlade dobila povratne informacije. Delegaciju je činila, pored Drbalove, **Metka Roksandić** (predsjednica Studijske grupe), **Barabas Miklos** (član Studijske grupe) i **Daliborka Ulijarević**, izvršna direktorka CGO-a koja u svojstvu ekspertkinje pomaže izradu ovog dokumenta.

POGLED IZ EU

Josipović za Balkan

U bjeđljiva pobjeda Iva Josipovića na januarskim predsjedničkim izborima u Hrvatskoj je dobar znak ne

Piše: Ivan Vejvoda

samo za Hrvatsku, već i za ostale zemlje zapadnog Balkana, a donekle i za njihove nade za članstvo u Evropskoj uniji.

Tokom kampanje Josipović se predstavio kao glas razuma i umjerenosti. U regionu gdje harizma kao odlika političara često dolazi zajedno sa nekim neprijatnjim karakteristikama ličnosti, privlačna snaga ovog neharizmatičnog vođe dolazi iz njegove odlučnosti da se uhvati u koštač sa endemskom korupcijom i organizovanim kriminalom, ali i činjenica da je njegova ličnost u neku ruku postala simbol probuđenog osjećaja za pravdu. Njegov poziv na dijalog i saradnju u regionu je, takođe, imao dobrog odjeka kod glasača umornih od uskogrudnih razmirica i podjela.

Iste sedmice, kada je Josipović dobio u drugom krugu predsjedničkih izbora, u Briselu smo mogli vidjeti predstavnike Evropske komisije kako se preznojavaju u Evropskom parlamentu – posebno kada je na redu proširenje. Catherine Ashton, visoka predstavnica EU za spoljnu i bezbjednosnu politiku je izjavila da će budućnost zemalja zapadnog Balkana i njihovo približavanje članstvu u EU biti jedan od prioriteta nove političke garniture u EU. Stefan Fule, novi komesar za proširenje je, takođe, obećao da će intenzivnije raditi na procesu proširenja na Balkan. Za zemlje zapadnog Balkana ovakve poruke predstavljaju prilično ohrabrenje.

Jer, iako bi Hrvatska trebala da postane 28. članica EU 2012. (osim ako je Island ne pretegne u tome), ostale zemlje u regiona se već pribjavaju

neprijatnih iznenadenja, što nije obično obzirom na često pominjanje zamora od proširenja i oštре kritike upućene na račun pristupanja Bugarske i Rumunije.

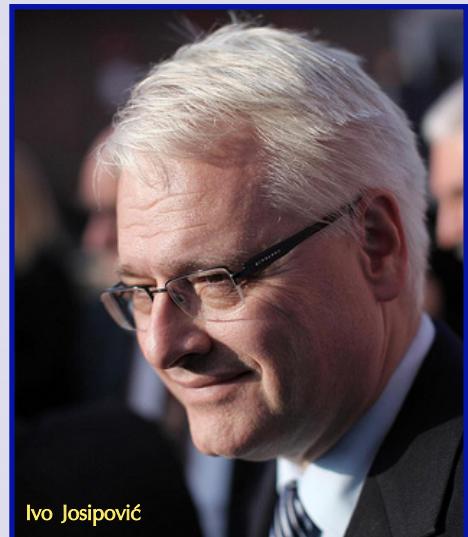
Uprkos tome, većina zemalja zapadnog Balkana je napravila priličan napredak u pravcu evro-atlantskih integracija. Kraj 2009. je obilježilo nekoliko prelomnih događaja u ovom procesu: ukinute su vize za građane Makedonije, Crne Gore i Srbije. Srbija je i zvanično predala prijavu za status kandidata za članstvo, Crna Gora je napravila odlučujući korak u sticanju kandidature predavanjem odgovora na Upitnik, a uz to je i primljena u Akcioni plan za članstvo u NATO-u, Albanija je napravila korak naprijed dobijanjem Upitnika, dok je Bosna i Hercegovina takođe zatražila prijem u Akcioni plan za članstvo u NATO-u.

Privlačna snaga ovog neharizmatičnog vođe dolazi iz njegove odlučnosti da se uhvati u koštač sa endemskom korupcijom i organizovanim kriminalom, ali i činjenica da je njegova ličnost u neku ruku postala simbol probuđenog osjećaja za pravdu

To ne znači da sve ide kao po loju. Naprotiv, svaka od ovih zemalja se još uvijek bori sa ozbiljnim problemima. U BiH, na primjer, svi napor EU i SAD-a da uspostave održiv politički sistem nijesu urodili plodom. I dalje nema rješenja za sukob oko imena između Grčke i Makedonije, a sva je prilika i da će prisustvo NATO vojnika i EU administracije na Kosovu biti neophodno još duže vrijeme.

Hrvatski predsjednik Ivo Josipović pokazao je odlučnost da okrene drugi list na Balkanu, izjavljujući da je njegov cilj da značajno unaprijedi odnose sa Srbijom.

Sve vlade regiona su već odavno jasno iskazale privrženost zajedničkoj evropskoj budućnosti i mirnom rješavanju preostalih bilateralnih i regionalnih sporova. Zato je neophodno nastaviti napredak ka članstvu u EU, iako nam se ponekad može učiniti da stvari teku frustrirajuće sporo. Taj cilj je ono što daje

Ivo Josipović

snagu demokratski orijentisanim građanima i političarima ovih zemalja da istraju na reformama i promjenama.

Istraživanja javnog mnjenja su u posljednjih 10 godina nedvosmisleno pokazivala podršku velike većine građana evropskim integracijama – osim u Hrvatskoj, što je paradoksalno, jer je ta zemlja ujedno i najbliže cilju. To,

donekle, potvrđuje staru posljedicu da što ste bliži cilju to on izgleda manje privlačan. Sa druge strane, pobjeda Josipovića pokazuje da uprkos mogućim sumnjama hrvatski građani još vjeruju u evropske vrijednosti.

Zemlje zapadnog Balkana dobro znaju da na putu za EU neće biti gledanja kroz prste. Iskustva Bugarske i Rumunije su pokazala da su reforma pravosuđa i obračun sa korupcijom i kriminalom neophodni i da se moraju sprovesti što prije. Vladavina prava, transparentnost i dobra uprava – to su preduslovi za pristupanje, ne usputni poslovi koji se mogu obaviti i kad se jednom prođe kroz kapije EU. Istrajavanje na regionalnoj saradnji je itekako od pomoći, jer se time pokazuje da su zemlje Balkana zaista odabrale evropski put.

Autor je direktor Balkanskog fonda za demokratiju u Beogradu

KAKO SE PRIPREMITI ZA PREGOVORE SA EU

Dokazani profesionalci i iskusni činovnici donose rezultate

U crnogorskoj Vladi, trenutno, nijesu previše zauzeti pitanjima kada i na koji način

Piše: Mirela Rebronja

će formirati tim za pregovore sa Evropskom unijom i radne grupe za pripremu pregovora. Fokusirani su na konsultacije sa Briselom oko odgovora na Upitnik Evropske komisije (EK) i pripremu novog Nacionalnog plana integracija (NPI) Crne Gore u EU. Tvrde da određene planove u vezi sa tim pitanjem ipak imaju.

Prema riječima ministarke za evropske integracije dr **Gordane Đurović**, vremenska odrednica za zvanično formiranje tima mogla bi najranije biti druga polovina tekuće godine, s obzirom da je EK najavila da će na jesen dati Mišljenje o zahtjevu Crne Gore za članstvo u EU.

"Međutim, imajući u vidu da je u pitanju dosta zahtijevan proces, plan aktivnosti pripremimo i ranije, a okončanje te aktivnosti zavisi od definisanja datuma otpočinjanja pregovora", rekla je Đurović za *Evropski puls*.

Ukoliko Crna Gora dobije pozitivno Mišljenje EK na jesen, vjerojatno u septembru ili okto-

bru, sljedeći koraci na njenom evropskom putu bili bi dodjeljivanje statusa kandidata, pa datum otpočinjanja pregovora.

U Vladi krajnje optimistički ocijenjuju da bi Savjet EU krajem godine mogao Crnoj Gori dati status kandidata i odrediti datum početka pregovora. Pri takvom scenariju, a sudeći po iskustvima drugih država, formalni pregovori između Crne Gore i EU mogli bi početi već polovinom sljedeće godine.

Pregovori o pristupanju u velikoj mjeri odrediće ukupan politički i privredni razvoj Crne Gore u budućnosti i od izuzetne su važnosti za sve njene građane. To

je posao koji traži uključivanje znatno većeg broja ljudi najrazličitijih zanimanja od onih koji je do sada bio angažovan.

Pregovaračke strukture, sastavljene od administracije, predstavnika civilnog društva, poslovnih udruženja,... prvo treba da definišu pregovaračke pozicije Crne Gore kojima na najbolji način treba da zaštite interese države. Onda na scenu izlazi Pregovarački tim koji bije bitku sa institucijama EU i državama članicama.

"Razlog što Crna Gora još uvjek nije pristupila formiranju pregovaračkih timova je to što je trenutno fokus koncentracije na

Gordana Đurović

ISKUSTVO HRVATSKE

Evropska komisija donijela je u mrtu 2004. pozitivno Mišljenje o zahtjevu Hrvatske za članstvo u Evropskoj uniji, tzv. avis i predložila otvaranje pristupnih pregovora.

U junu iste godine Savjet EU dodijelio je toj državi status kandidata sa zaključkom da će u decembru odrediti datum za početak pristupnih pregovora. Određeno je da pregovori počnu marta 2005.

Samo tri dana prije toga datuma predsjednici parlamentarnih stranaka usaglascili su sa tadašnjim predsjednikom hrvatske Vlade **Ivom Sanaderom** imena 13 članova pregovaračkog tima za vođenje pregovora sa EU.

Ministarka inostranih poslova i evropskih integracija **Kolinda Grabar-Kitarović** imenovana je za šeficu pregovaračkog tima, a **Vladimir Drobnjak**, nestranačka ličnost i dugogodišnji diplomata, za glavnog pregovarača.

"Isključivo stručnost i profesionalnost, a nikako stranačka pripadnost bili su odlučujući pri određivanju pregovarača za odnose sa Evropskom unijom", rekao je, između ostalog, Sanader na predstavljanju Pregovaračkog tima.

Pregovarački tim zadužen je za stručni i tehnički nivo pregovora s institucijama EU i državama članicama u vezi sa svih 35 poglavlja pregovora. Članovi tima zaduženi su, između ostalog, za koordinaciju između pojedinih radnih grupa za pripremu pregovora kojih ima koliko i poglavlja pregovora – 35.

Sastav radnih grupa određuju šefovi Pregovaračkog tima. Radne grupe, kao prvo, učestvuju u analitičkom pregledu i ocjeni usklađenosti zakonodavstva Hrvatske s zakonodavstvom EU, tzv. screening-u koji kreće odmah nakon formalnog početka pregovora, što bi značilo da praktično sastav i način rada tih grupa mora biti poznat znatno ranije.

Radne grupe, što je možda i bitnije, učestvuju i daju ključni doprinos u izradi nacrta prijedloga pregovaračkih pozicija Hrvatske. Članovi radne grupe su predstavnici univerziteta, naučnih instituta, sindikata, hrvatskih kompanija, različitih udruženja i saveza.

Broj članova je različit od grupe do grupe. Na primjer, radna grupa Hrvatske za pregovore o poljoprivredi i ruralnom razvoju ima 385 članova, dok ona za nauku i istraživanje ima 25 članova.

konsultativnom procesu za Upitnik EK i pripremu novog NPI za period 2010–2014. To znači da se mora detaljno izučiti *acquis* i razumno procijeniti koliko su naši propisi usaglašeni sa EU i napraviti jasan plan kako će se do 2014. postići zadovoljavajući nivo usaglašenosti naših propisa sa EU, te definisati ljudi i budžet koji su neophodni za integraciju u EU", pojasnila je Đurovićka.

Dalji tok događaja se, prema njenim riječima, već može prepoznati i definisati.

Ona je dodala da "na bazi dobrog iskustva pri organizaciji posla oko Upitnika, Vlada treba

da iskoristi isti model za definisanje budućih pregovaračkih struktura".

Prema sadašnjim planovima i u Crnoj Gori će pregovarački tim formirati Vlada. Ona prvo posta-

vlja šefa crnogorske delegacije i glavnog pregovarača, moguće i njegove zamjenike.

Đurovićka je navela da u sastav pregovaračkog tima, na osnovu dosadašnjih iskustava, ulaze stručnjaci za pojedine oblasti, najvećim dijelom iz Vlade, ali mogu biti i lokalni stručnjaci, afirmisani u određenim politikama.

Đurovićka je napomenula, da prema nekim iskustvima, Pregovarački tim ne bi trebalo da broji više od 15 ljudi.

"Pored ove početne faze, u cilju unaprijeđenja efektivnosti, redefinisaće se i sastav sedam grupa za evropske integracije, koje već funkcionišu, a koje pokrivaju oblasti trgovine, industrije, poljoprivrede, saobraćaja, ekonomska i finansijska pitanja, kao i sferu socijalne politike, životne sredine, ali i energetike i regionalnog razvoja", navela je Đurovićka.

Makedonija je, kao i Hrvatska i Slovenija, počela formirati Pregovarački tim i radne grupe nakon dobijanja avis-a, ali oni se nikada nijesu oprobali na terenu jer zvanično Skoplje preko četiri godine čeka na datum početka predpristupnih pregovora, najvećim dijelom zbog spora oko imena države sa Grčkom.

Bišva potpredsjednica Make-

SLOVENAČKI TIM OD NESTRANAČKIH LIČNOSTI

Iskustvo Slovenije je nešto drugačije. Naime, karakteristično je da je jedan od ključnih kriterijuma za ulazak u sastav slovenačkog Pregovaračkog tima, pored stručnosti, bila stranačka nepripadnost.

Ta država je, takođe, počela formirati Pregovarački tim nakon pozitivnog Mišljenja EK. Pregovore sa EU ova zemlja je službeno počela krajem marta 1998., da bi 2004. bila primljena u Uniju.

donije, trenutno potpredsjednica makedonske skupštine **Radmila Sekerinska** je u razgovoru za *Evropski puls* poručila da bi pregovaračke strukture valjalo formirati što prije, ako postoji ambicija da se ujedno sa dobijanjem Mišljenja dobije i kandidatski status.

Kada je, objasnila je ona, u pitanju struktura i sastav timova, isti kriterijumi primjenjivani u zemljama u regionu važili su i u Makedoniji.

"Mislim da ne treba toliko voditi računa o zadovoljenju nekih formalnih pravila članstva, u smislu da moraju biti predstavnici svih zainteresovanih strana, bez obzira na kvalitet. Najbolje rješenje je da se biraju najstručniji pojedinci, zavisno od oblasti kojom se bave", kazala je Sekerinska.

Sekerinska je dodala da se u toj državi pri formiranju pregovaračkih struktura prvenstveno vodilo računa da to budu najistaknutiji i najreprezentativniji predstavnici raznih oblasti.

Prema njenom mišljenju, prvo treba odlučiti ko će biti glavni pregovarač i ministar koji će biti na čelu pregovaračkog procesa, a potom njima povjeriti mandat da

Radmila Sekerinska

odaberu najbolje i najstručnije članove pregovaračkih timova.

Kako bi se pregovori mogli uspješno voditi, neophodno je ne gubiti izvida činjenicu da se oni uvijek odvijaju na dva nivoa.

Prvi, početni nivo jeste unutrašnji, na kojem pregovarači komuniciraju sa predstavnicima oblasti o kojoj u tom trenutku pregovaraju, odnosno sa ljudima koji ulaze u sastav radnih grupa.

Tek nakon dobijenih inputa i

prijedloga nastavljaju pregovore na glavnom, zvaničnom nivou, odnosno neposredno u komunikaciji sa predstavnicima EU.

Sekerinska upozorava da se unutrašnji odnosi i razgovori moraju voditi jednakom pažljivo kao i oni sa zvaničnim Briselom.

"U Makedoniji je u radnim grupama bilo predviđeno da učestvuju predstavnici civilnog društva, biznis udruženja, itd. kako bi i njihovi interesi bili uvaženi", navela je ona.

Zbog lošeg iskustva sa Bugarskom i Rumunijom, EU je sa Hrvatskom pregovore o najbolnjim poglavljima, kao što je pravosuđe i ljudska prava, ostavila za kraj.

Pregovori počinju sa "lakšim poglavljima" – obrazovanje i kultura, te nauka i istraživanja. Zato bi se već sada valjalo preispitati gdje je naše obrazovanje, koliko su zakoni uskladeni sa EU, da li ima korupcije...

ISKORISTITI LJUDE KOJI SU RADILI NA UPITNIKU

Sekerinska je navela da je u Makedoniji selekcija ljudi koji su ušli u pregovarački tim i grupe za pregovore napravljena mnogo ranije jer se njihov sastav ne razlikuje mnogo od sastava grupa koje su radile na odgovorima za Upitnik.

To je, prema njenoj ocjeni, jako dobra praksa jer su to ljudi koji su već prošli obuke, ušli u problematiku kroz intezivan, naporan, višemjesečni rad.

"U principu su u Makedoniji u sastav pregovaračkih timova ušli ljudi iz administracije, jer, kao što sam već rekla, radne grupe koje su radile na Upitniku faktički su prerasle u pregovaračke timove," kazala je Sekerinska.

KAKO CRNA GORA MISLI DA STIGNE U EVROPSKI KLUB

E viva Buenos Aires

Koliko je Crna Gora spremna da postane kandidat za članstvo u EU, a kamoli članica kluba, ako se

Piše: Neđeljko Rudović

gonjenjem i hapšenjem njenih građana koji vode međunarodni lanac šverca kokaina bave Buenos Aires, Vašington i Beograd dok u Podgorici o tome navodno pojma nemaju?

Odgovor na ovo pitanje unaprijed je poznat. A poznato je i kolika je politička volja ove crnogorske Vlade, ili makar jednog njenog dijela, da se obračuna sa organizovanim kriminalnim mrežama, koje postaju toliko moćne da im nije teško da kontrolišu crnogorske institucije.

Kako se očitava postojanje političke

Zašto u Crnoj Gori ne postoji zakonsko rješenje na osnovu kojeg se konfiskuje kompletan imovina pripadnika podzemlja, za koju oni ne mogu dokazati porijeklo, kao što je to slučaj u Hrvatskoj

volje za borbu protiv kriminala i korupcije? Zašto su na račun Vlade upućene ozbiljne sumnje da ona to zaista i želi?

Osim tužne činjenice da niko ko je visoko pozicioniran u Vladi nije ni osumnjičen, a kamoli osuđen za korupтивna krivična djela, postoje i sasvim konkretni testovi koje Đukanovićev kabinet uporno i čak bezobrazno izbjegava. Na primjer, zašto u Crnoj Gori ne postoji zakonsko rješenje na osnovu kojeg se konfiskuje kompletan imovina pripadnika podzemlja, za koju oni ne mogu dokazati porijeklo?

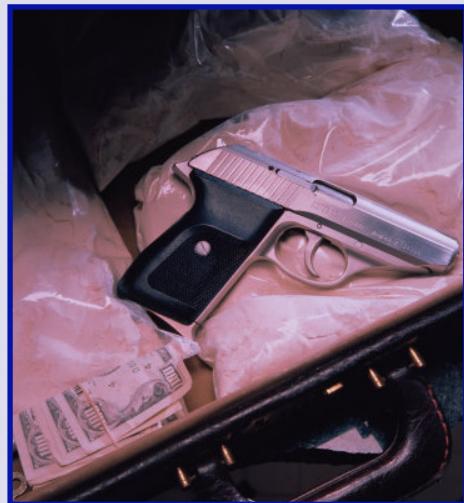
Za razliku od Crne Gore, u kojoj iz Vlade stižu poruke da ne treba dirati imovinu koja je stečena kriminalom, u susjednoj Srbiji i Hrvatskoj je sva imovina kriminalaca, čije oni zakonito porijeklo ne mogu dokazati, podložna kon-

fiskaciji.

Takvo zakonsko rješenje u Hrvatskoj je na snazi je od 1. januara 2009., kako bi se otvorio prostor za efikasniju borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Polazi se od toga da za svakog ko je osuđen za organizovani kriminal ili korupciju, postoji prepostavka da je svu svoju imovinu pribavio nelegalno. Ako ne može učiniti vjerovatnim da je tu imovinu stekao legalno, ona će biti konfiskovana. Ne samo imovina koja se povezuje sa pojedinačnim krivičnim djelom, već kompletan imovina. Hrvatskim krivičnim zakonom uvedeno je i rješenje koje sprječava da se imovina od kriminala sačuva i kada bude prenijeta na tude ime. Kako bi se sprječila mogućnost da milioni u gotovini, nekretninama i biznisu budu prenijeti na treće lice radi izbjegavanja konfiskacije, ako tužilac može da dokaže da je ta imovina prenijeta na treće lice, bez obzira da li je ta treća osoba član familije ili bilo ko drugi, i ta imovina će takođe biti konfiskovana.

Dok Hrvati grabe naprijed usaglašavajući se sa evropskom praksom, premijer Milo Đukanović je, u decembru, rekao da država ne može oduzimati novac nikome ko se početkom devedesetih godina bavio tranzitom cigara, jer se taj posao, kako je rekao, obavljao u skladu sa tadašnjim zakonima. Uz to, premijer je naglasio da se u Vladi ne bave procjenama koliko je imovine u Crnoj Gori stečeno kriminalom, zato što to nije u njihovoj ustavnoj nadležnosti.

"Ne samo zato što to nije u našoj ustavnoj nadležnosti, nego i zato što naš cilj nije da rastjerujemo, nego da privlačimo investitore", poručio je tada premijer, napominjući da "ni pravosudni, ni ostali državni organi" ne treba da "pospješuju atmosferu sumnje".

A u Hrvatskoj je prošle godine izrečena presuda jednom zvaničniku koji je osuđen da je primio mito u iznosu od 20.000 eura, pošto nije mogao da dokaže da je njegova imovina stečena legalno. Tako je sada njegova imovina u vrijednosti od oko 400.000 eura zamrzнута dok se ne završi postupak na sudu više instance. Ta imovina će biti konfiskovana ako viši sud potvrdi presudu nižeg suda.

I dok se Đukanovićeva poruka svima koji su se obogatili u poslu sa duvanom da ne moraju da strahuju za svoj novac mora shvatiti i kao jasna politička poruka tužilaštvo i istražnim organima, podaci govore da je Crna Gora od 1994. do 2002. zaradivala između 300 i 700 miliona dolara godišnje od tog posla, a da se dio tog novca slivao i u džepove povlašćenih pojedinaca.

Koliko je važno ići do kraja u obračunu sa kriminalnom, potvrdio je nedavno konsultant Evropske komisije **Rupert Vining** u "Analizi finansijskih istražaga", rađenoj za potrebe Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS).

"Samo osuđujuće presude članovima i vođama kriminalnih organizacija, bez zadiranja u njihovu ekonomsku moć, nijesu dovoljne za obračun sa kriminalom i korupcijom. Njihov privremeni odlazak u zatvor ne znači i kraj organizacije, jer im je glavni motiv finansijska korist za jačanje organizacije, ali i za ostvarivanje političkog i ekonomskog uticaja u društvu", upozorio je Vining, bivši britanski tužilac i savjetnik predsjednika Rumunije.

UREDNIK U UTICAJNOJ ALBANSKOJ TELEVIZIJI "TOP CHANNEL" MENTOR KIKIA

Ni kod nas nema presuda za korupciju visokim zvaničnicima

Glavni i odgovorni urednik Informativnog programa u najgledanijoj albanskoj televiziji "Top Channel" **Mentor Kikia** ocijenio je da su glavni problemi te države na putu evropskih integracija vezani su za funkcionisanje demokratije i pravne države.

U razgovoru za *Evropski puls*, Kikia je dodao da odnosi između partija često prouzrokuju krize koje su prepreke za ubrzanje procesa integracija, ali da je mišljenja da je najveći problem Albanije na njenom putu ka Briselu odnos vlade prema nezavisnim institucijama, kao što su sudstvo, tužilaštvo...

"Iskustvo iz posljednjih godina pokazuje da je na sudske organe vršen jak politički uticaj, što je rezultiralo prekidanjem ili odugovlačenjem nekoliko sudskega procesa čiji su glavni akteri bili visoki vladini zvaničnici. Problem predstavlja, takođe, visok nivo korupcije, koji je

Mentor Kikia

usko vezan sa nefunkcionisanjem pravnih organa. Mi još uvijek ne znamo nekog visokog zvaničnika koji je završio u zatvoru zbog optužbi za korupciju ili malverzacije", rekao je

Kikia.

Prema njegovim riječima, Albania sada ima veoma moderan pravni okvir, koji se može uporediti sa najnaprednjim zemljama Evrope, ali ukazuje da je problem to što se zakoni ne primjenjuju.

"Dosta zakona je usvojeno, ali se oni otvoreno krše pošto ne postoji volja za njihovu primjenu", dodao je Kikia.

- **Što je sa borbot protiv organizovanog kriminala, koji muči sve balkanske zemlje?**

Tu možemo konstatovati da je napravljen jedan veliki pozitivni korak.

Nakon 1997, kada je Albaniju zahvatio totalni haos koji je prouzrokovao kolaps države, pojavile su se mnogobrojne kriminalne bande. Danas su sve one skoro eli-

POTEZI VRIJEDNI HVALE

- Na koji način se albanske vlasti bore protiv korupcije? Da li bi izdvojili neke vladine poteze kao pozitivne primjere?

Korupcija još uvijek predstavlja gangrenu, uprkos vladinim inicijativama i javnim pozivima premijera da će se boriti protiv nje.

Bilo je nekoliko poteza, primjera radi, smanjenje procedura za registraciju firmi, primenjivanje online aplikacija za javne tendere koje su eliminisale neke korupтивne lance.

Takođe, albanski premijer je javno pozvao građane da putem telefonskog broja, kontrolisanog od strane njegovog kabineta, prijave slučajeve korupcije s kojim se oni susreću u javnoj administraciji.

Ovi potezi napravili su neki napredak u smanjenju nezakonitih radnji u javnoj administraciji, ali ponavljam, još uvijek nemamo nekog visokog javnog zvaničnika koji je osuđen za korupciju velikih razmjera, kao što je korupcija prilikom tendera za puteve ili drugih investicija gdje se radi o velikim svotama novca.

minisane, njihovi članovi su osuđeni ili se protiv njih vode sudski procesi.

Proizvodnja narkotičkih supstanci je minimizirana, kao i trgovina drogom sa istoka kroz Albaniju prema zapadu.

Zabrana plovidbe velikih čamaca, usvajanjem posebnog zakona prije pet godina, blokirala je konačno i trafikovanje ljudi preko mora.

- Koje su najveće prednosti Albanije kada je riječ o evropskim integracijama?

Albanci su narod koji nosi u sebi velike humane vrijednosti.

Utočište i spašenje Hebreja tokom II svjetskog rata je jedan brilljantan dio u čitavoj modernoj istoriji Evrope.

Za razliku od ostalih zemalja gdje većinu stanovništva čine muslimani, Albanija je mjesto vjerskog raja.

Mislim da su prednosti Albanije istorijske i geostrateške prirode. Stvaranje države Kosovo čini Albaniju značajnijim faktorom u regionu, što je dovelo do njenog učlanjenja u NATO, a to takođe predstavlja veoma značajan i pozitivan faktor.

- Crna Gora i Island su poslali odgovore na Upitnik Evropskoj komisiji, Albanija radi na odgovorima, Srbija čeka da joj bude prihvjeta aplikacija, Makedonija čeka na datum pregovora. Da li mislite da će Brisel i dalje vrijednovati napredak svake države pojedinačno?

Da. Albanija priprema odgovore na Upitnik koji će, kako je najavljeno iz Vlade, biti spremni za predaju EK do kraja marta. Ne znamo kakvo će mišljenje dati Brisel na naše odgovore od čega zavise i ostali koraci.

Što se tiče paketnog puta Balkana ka EU, postoji mnogo ljudi koji misle, ne samo u Podgorici nego i u Tirani, da će to dogoditi. U stvari, bilo bi to dobro i tako bi trebalo da se desi.

Ali, ako uzmemo u obzir proces liberalizacije viza, gdje Brisel nastavl-

POLITIKA NE ŽELI JAKE I NEZAVISNE MEDIJE

- Kakav je odnos albanskih vlasti i medija? Da li državni funkcioneri često tuže medije i novinare zbog navodne klevete, povrede ugleda i časti, kao što je to slučaj u Crnoj Gori?

Rekao bih da u Albaniji postoji jedan tipično balkanski odnos između medija i funkcionera. Politika traži da joj mediji služe, da ih koristi i bez sumnje, ne želi nezavisne i jake medije.

Vezano za tuže, albanska vlada je usvojila zakon koji zabranjuje zvaničnicima da tuže novinare ili medije, bez obzira što oni pišu. Ovaj čin vlada je ocijenila istorijskim kada je riječ o slobodi medija.

U međuvremenu, ona je koristila jednu drugu strategiju – kupila je vlasnike medija, omogućujući im ekonomski olakšice, dok je one vlasnike koje nije kupila, stavila pod ekonomski pritisak.

Ovo je proizvelo nezahvalnu situaciju i zloupotrebu uloge medija, transformišući jedan značajan njen dio, u portparole politike, bilo one na vlasti ili one u opoziciji.

ja sa primjenom selektivnih metoda, sumnjam da ćemo u Brisel stići svi istovremeno. Kada je riječ o Albaniji i Bosni, evropski zvaničnici su veoma odlučni u traženju ispunjenja uslova iz Mape puta.

Međutim, ako Albanija dobije pozitivne ocjene nakon predaje odgovora na Upitnik, možemo vjerovati da njen put, Crne Gore i Makedonije mogu biti istovremeni.

Mislim da Srbija može biti privilegovana u ubrzaju integracionih procesa i zbog strategije zapada kako bi umanjili uticaj Rusije na Balkanu, preko Srbije.

Grupno učlanjenje sada mi više izgleda kao naša želja nego kao realnost. No, mislim da bi učlanjenje na selektivan način zemalja Balkana u EU proizvelo više problema u regionu, kao posljedica izolacije susjeda koji bi ostali van EU, a ne vjerujem da će Brisel to dopustiti.

- Da li su, na primjeru Albanije, integracije u NATO ubrzale evropske integracije? Zagovornici NATO-a u Crnoj Gori često govore da su to praktično neraskidivi procesi.

Nema dileme da ulazak u NATO ima jak pozitivni uticaj na evropske

integracije. Ne mislim da su učlanjenje u NATO i EU nerazdvojni, zbog toga što su ponekad vojni savezi napredniji, složeniji i nekad se prave i zanemarujući ostale faktore.

Učlanjenje Albanije u NATO je posljedica i finalizacije nekih veoma značajnih geostrateških događaja koji su se desili tokom zadnjih deset godina na Balkanu i kulminirali stvaranjem države Kosovo. Na to je presudno uticala odlučnost SAD za proširenje alijanse i na Balkan, iako, da budemo realni, vojni potencijali Albanije, pa i Makedonije (koja se drži kao talac od Grčke), nijesu bili i nijesu dostojni za jednu članicu NATO-a.

Dakle, na vojnem planu vidimo da je bilo neke vrste žurbe, dok se čini da se Briselu ne žuri da primi bilo Albaniju, Crnu Goru ili druge zemlje regiona, pojedinačno ili u grupi, bez ispunjenja uslova.

Ulazak u NATO je više nego jedan pasoš ka EU. Albaniji služi kao faktor za podizanje stepena odgovornosti političke klase za ispunjenje zahtjeva Brisele.

V. ŽUGIĆ

KO JE UDARIO TEMELJE KULTURNOG JEDINSTVA EVROPE

Karlo Veliki i Karolinška renesansa

Svi veliki Slavari Europe bili su opsjednuti idejom za dominacijom jedne

Piše: Miloš Vukanović

krune, nacije ili ideologije na starom kontinentu, bilo da je riječ o **Karlu V., Luju XIV ili Napoleonu**. Paralelno sa različitim ambicijama, planovima i idejama koje su pokretale ove osvajače, uvijek je postojao dominantan motiv za objedinjavanjem teritorija koje su u civilizacijskom smislu podrazumijevale "Evropu" – teritorije na kojima i pored različite etničke, konfesionalne i jezičke strukture postoji jedinstvena kultura koja se u modernom shvatanju može opisati jednostavno kao zapadna Evropa.

Čak i uslijed uspostavljanja kolonijalnih carstava, koji su obuhvatala prostranstva na stotine puta veće od matičnih država i prirodna bogatstva o kojima su Evropljani samo mogli da sanjaju, intenzitet potrebe za dominacijom i objedinjavanjem jedinstvenog kulturnog područja nije opadao.

Osnove zapadno-evropske kulture leže u civilizacijskim dostignućima Stare Grčke i Rima, ali je na njeno stvaranje ključan uticaj imala simbioza sa varvarskim kulturama Kelta i Germana, a

svakako ne treba zanemariti ni uticaj novoformirane arapske kulture i, prije svega, hrišćanske crkve.

Mlada civilizacija evropskog zapada, koja je nastajala na ruševinama Rimskog carstva, teško da bi se ikad formirala u ono što predstavlja danas da nije bilo jednog značajnog homogenizirajućeg faktora – Karla Velikog (771.–814.) i kulturnog procvata pod njegovom vladavinom.

Za gotovo pola vijeka vladavine, njegova država je obuhvatila skoro sve slobodne teritorije evropskog zapada na kojima je otpočeo proces formiranja država, osim Britanskih ostrva. Teritorije koje su ušle u sastav njegovog kraljevstva (od 800. godine carstva) čine prostori današnje Francuske (osim Bretonije),

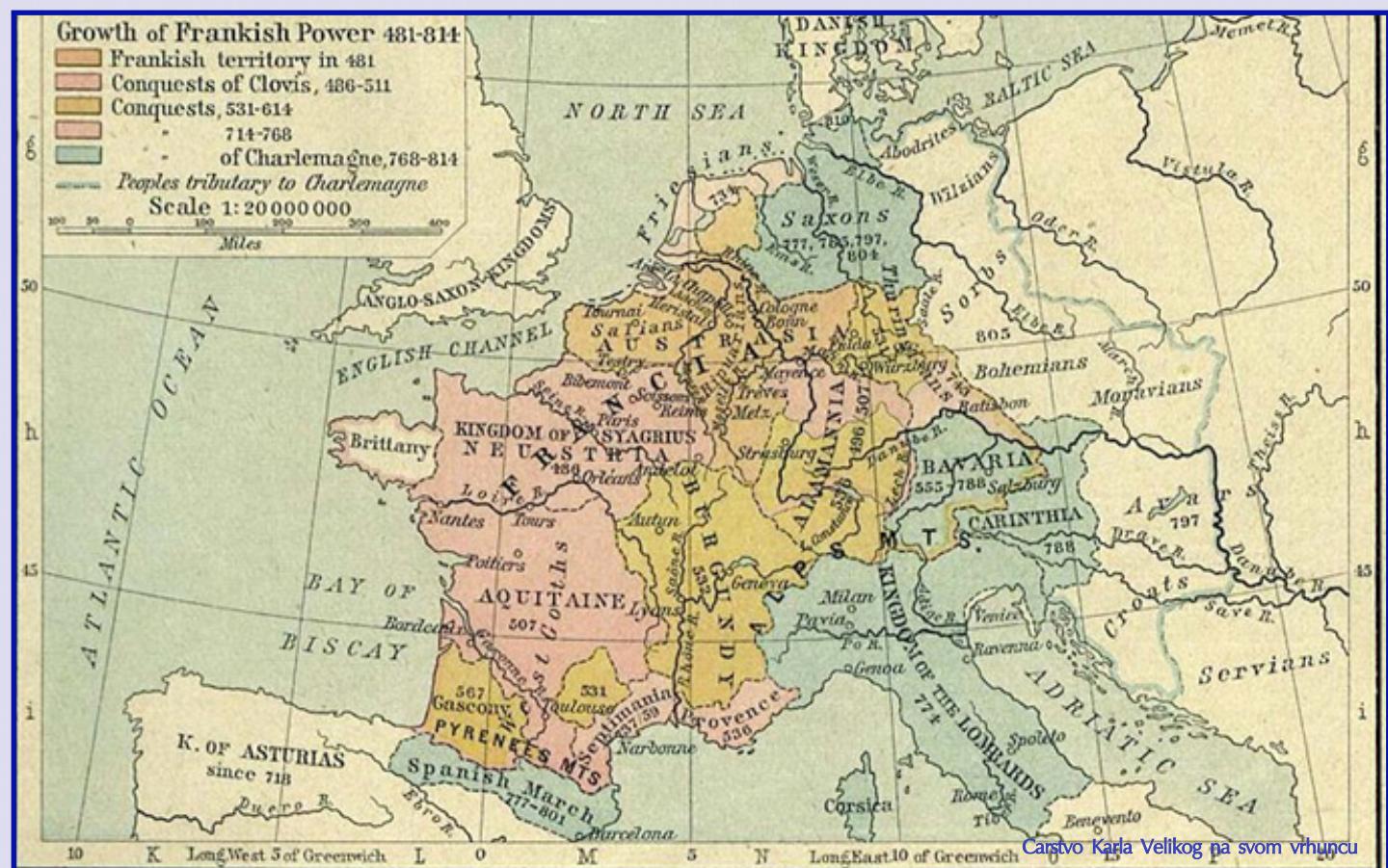
zemlje Beneluksa, Njemačka do Labe, Austrija, Slovenija, Švajcarska, dio Hrvatske, sjeverna i centralna Italija i sjeverna Španija.

Pod njegovom vladavinom, zapadna Europa doživljava period kulturnog i ekonomskog napretka i relativnog mira, kakvog na tom području nije bilo od Rimskog carstva. Iako nepismen, Karlo Veliki je bio veliki podržavalac pismenosti koja se razvijala u novoosnovanim manastirima. Mir, prosperitet i povećanje obrazovnog nivoa dovelo je do napretka u umjetnosti, književnosti i arhitekturi. Ovaj period kulturnog uspona, poznatiji u nauci kao Karolinška renesansa, osim što predstavlja prvi kulturni uspon zapadne Evrope od propasti Zapadnog Rimskog Carstva, takođe je početak kulturne homogenizacije ovog područja. Objedinjenje ovog prostora podrazumijevalo je i njihovo kulturno zbližavanje što će rezultirati stvaranjem jakih temelja za kulturno jedinstvo, ali ga i učvrstiti od prijetnji koje su se ubrzano nadvijale.

Pozitivan odnos sa Papom, koji je otpočeo njegov otac, Karlo Veliki je unaprijedio uništavanjem države Langobarda u sjevernoj Italiji, u tom periodu najvećoj prijetnji Papstva. Do razvoja odnosa došlo je kada je Karlo Veliki, poklanjanjem teritorija, doprinio proširenje Papske države. Papa je odgovorio proglašenjem Karla Velikog za cara. Dobijanje teritorija, moćnog saveznika i zaštitnika, omogućiće Svetoj stolici jaču autonomiju koja

Karlo Veliki

je često bila ugrožena pritiscima Vizantije (carstvo koje je bilo u opadanju, ali se i dalje dobro držalo na Balkanu i južnoj Italiji). Oslobođanje Papstva od napada Langobarda i uticaja Vizantije, označiće početak absolutne dominacije katoličanstva na zapadu ne samo u duhovnom nego, nešto kasnije, i u

grcalu pod Maorima, na britanskim ostrvima postojalo je niz zavađenih malih država koje su, pod uticajem paganstva razvile specifičan vid hrišćanstva, paganski skandinavski i slovenski narodi su zauzimali ogromna prostranstva sjeverne, centralne, istočne Evrope i Balkana, dok je neprijateljski orijentisana

ekspanziju svoje kulture, prije svega ka centralnoj i sjevernoj Evropi.

Države koje će nastati raspadom Karlovoog carstva smatraju se začecima modernih država Evrope, a na njihovim rubovima javljaju se novi državotvorni procesi (Samova Česka).

Ponovnim pogledom na današnju zapadnu Evropu jasno se vide kulturne posljedice vladavine Karla Velikog. Osnova koja je nastala za vrijeme njegovog vladanja zapravo je osnova razvoja zapadnoevropske kulture.

Jedinstvo kulture uvijek će težiti ekonomskom i političkom jedinstvu, pa makar i nasilnim putem. Evropa će poslije Karla Velikog, a prije stvaranja EU, samo još jednom na sličan način biti ujedinjena, pod Napoleonom.

Autor je saradnik na programima u Centru za građansko obrazovanje

političkom smislu. To je stanje koje će u mnogome obilježiti Evropu sve do reformacije.

Da bi se razumio potpuni značaj ovog perioda za Evropu današnjice treba sagledati širu sliku starog kontinenta u IX vijeku.

Pored Franačkog carstva, čije teritorije su navedene, i par manjih knežina, u Evropi nije bilo značajnije državne tvorevine zapadnoevropske kulture. Španija je

Vizantija, iako u povlačenju, bila i dalje moćan faktor na istočnom Mediteranu. U takvom okruženju, zapadna Evropa je čekala jedan od svojih najtežih perioda – Vikinška razaranja. Imajući sve to u vidu, čvrsta državna i kulturna osnova stvorena tokom vladavine Karla Velikog omogućće zapadnoj Evropi, ne samo da opstane u takvom okruženju i preživi paljenja Normana, nego i da započne

Evropska starost na ulicama

Piše: Brano Mandić

Činjenica da sve manje bacamo dinamit za Novu godinu i ne nosimo "papovke" u svatove predstavlja najveći civilizacijski napredak koji je Crna Gora dosegla u minulih deset godina. Stvar važnija od države.

Zašto su Crnogorci okačili oružje o klin pitanje je za sociologe, ali oni se uglavnom kriju iza katedri, ili pjene u partijskim raspravama.

Bio sam u noći 31. decembra u tradicionalno dobro naoružanom Baru i uvjerio se da ljudi više ne pucaju a djeca manje gnjave s petardama. Vatromet i brodske signalne rakete su žarile nebo, ali od toga se prepao samo moj kućak, dobro podžirena i prostodušna žučka.

Na atomskom skloništu iza spuških zgrada, jedna grupica ado-

Još samo da je neko organizovao kakav lijepi štand sa vinom, suvim smokvama i po kojom tamburicom, mogli su i Barani od 50 i

godina.

Generacije naših roditeljaまhom su pregažene devedesetih, kada se mlada politička elita momčila uz Doris Dragović, kokain i sir iz ulja. Naslonjeni na tradiciju velike muke koja ih je tada usisala, danas su se mnogi naši stariji prijatelji pomirili sa sudbinom da su trgovci uređeni za pijane omladince. Za sve one mlade, kojima prazan novčanik nije toliko tragična okolnost u dočeku nove dekade.

Upravo je to najučnjivija razlika između Crne Gore i željene Evrope. Na evropskim ulicama pulsira život svih generacija. Vidjeli ste sigurno

kusur godina da izađu na proslavu.

Najžalosnije je kod tih naših novih godina što na trgovima ne vidiš mnogo ljudi u godinama, što god to značilo. U našoj zemlji je običaj da se blagodeti klimaksu

Starije generacije građana ne učestvuju u gradskom životu, bez šanse da se uklope u novu mitologiju ulice. Mediji im uglavnom nude infantilnu regresiju, a Glavni grad – tržni centar Deltu, ili guslarske večeri u organizaciji zavičajnih udruženja

koriste za ozbiljna razmatranja oblika nadgrobne ploče. Ljudi i žene vrlo rano počnu lagano da se sahranjuju, čemu ih uče i mediji. Razmislite samo koliko je u Crnoj Gori TV voditelja informativnog ili zabavnog programa starijih od 50

makar na televiziji, one zadovoljne bakice kako se šarmantno njišu uz kakvu polku ili valcer, sanjivo gledaju vatromet očima odrasle djece. Davno je rečeno: Evropa ima kulturu trga, Amerika kulturu auto-puta. Pitanje je što je sa našim trgovima i

kome se lasno na njima proveseliti.

Prije dva mjeseca su u centru Podgorice organizovani Dani meda. Raznježeno sam posmatrao starije ljude kako prebiraju vrcaljke, cjenkaju se oko nekih pumpica i pčelarskih trica; sređene sijede gospode pazarile su pelinov i planinski med, diskutovale o propolisu. Sve je bilo plemenito i živahno, jer su se ljudi okupili oko normalnog posla a ne kakvog mitinga, sahrane ili uviđaja, na što su navikli.

Zamislite Podgoricu bez butika i kafića i vidjećete da je kulturnim ljudima od iskustva preostalo da sjede kući, sjeckaju rusku salatu i slušaju histerične osmjehe iz televizora.

Uz to, mnogi već dvadeset godina liježu i bude se uglavnom sa brigama oko osnovnih namirnica i imaju fobiju od poštanskog sandučeta, računa za struju, poziva na glasanje i drugih demona. Pa im još gradske uprave u novim godinama poručuju neka samo sjeckaju šargarepu i kornišone i to na manje kocke, kad već nijesu ušparali za dvije noći u ruskom hotelu. Koliko se tih raznobojsnih kockica ovih dana udavilo u majonezu nije lako ni zamisliti: sjetimo se da je na popisu izbrojano blizu 200.000 građana koji su navršili pola vijeka ovozemaljskog bivstvovanja.

Vjerovatno ćemo pričekati 2030. godinu da naše gradske fešte zaliče na vesele praznike građanskog duha koji ne zna za godine. Tada će bogami i moja generacija ugaziti u petu deceniju, pa da vidimo hoće li ponoćna degustacija ruske salate još biti u modi. Za početak je dobro što smo prestali da pucamo i valja se iskreno ponositi tom činjenicom...

U Strazburu je, prošle godine, bio etno festival narodnih kuhinja i seoskog folklora Evrope. Kroz dim rumunskih roštiljdžija probijao sam se do katedrale gdje su nastupali italijanski bacači zastava. Trupe francuskih seoskih KUD-ova i bleh muzikanti svuda okolo. Kape u bojam Evropske unije prodavali su

Najtragičnije kod evropskih integracija je što su tako spore i što bilo kakav napredak neće kusati oni koji su se za njega borili. Tranzicioni procjep guta čitave generacije, a među najvećim gubitnicima su svakako oni koji su bili u dobu pune zrelosti kad je zapucalo. Razmišљa li neko koliki

afrički emigranti, koji usput pokušaju da ti uvale roleks za 25 eura, spremni da cijenu spuste na pet. To je bio doživljaj gradske vreve koja ne vrijeda čula, usred Alzasa, u kojem se sušinski srela Evropa i potvrđila ideja suživota tradicionalnih neprijatelja. Čak su strazburške vlasti poštovale ljudska prava i dozvolili čudnoj grupi beskućnika da po vascijeli dan leže na svojim kožnim jaknama na pločniku kod glavnog gradskog trga...

A što bismo, ponavljam, dobili kada bi Podgorici oduzeli kafiće i butike. Bila bi to pravu sliku grada bez naročite kulture življenja. Lijepo suočavanje sa praznim ulicama i višespratnim kockama koje tragaju

za svrhom. I to nije ništa novo kada je beton glavno vezivo napretka i krunski dokaz urbaniteta. Gradonačelnik Podgorice onda kaže, živ i zdrav, kako je uspio da napravi velegrad. Misli li to stvarno ili se šali?

Starije generacije građana ne učestvuju u gradskom životu, bez šanse da se uklope u novu mitologiju ulice. Mediji im uglavnom nude infantilnu regresiju, a Glavni grad – tržni centar Deltu, ili gulsarske večeri u organizaciji zavičajnih udruženja.

Evropska kultura zasnovana je na kulturnim dometima gradova, kao čvorih mesta napretka u kojima se mijеšaju iskustva različitih kultura i generacija. Novogodišnje proslave u Crnoj Gori pokazale su i ove godine koliko smo daleko od skladnog društva u kojemu bi se svi osjećali integrisano, korisno i dobrodošlo. Taj

zadatak je mimo evropskih dokumenata i regula. Nema ga u Upitniku. Vrlo sporo će ići vaspitanje nacije koja se odvikla od normalnog života već dvadeset godina sve držeći mozak u škafu. Najtragičnije kod evropskih integracija je što su tako spore i što bilo kakav napredak neće kusati oni koji su se za njega borili. Tranzicioni procjep guta čitave generacije, a među najvećim gubitnicima su svakako oni koji su bili u dobu pune zrelosti kad je zapucalo. Razmišљa li neko koliki potencijal država tako gubi?

zadatak je mimo evropskih dokumenata i regula. Nema ga u Upitniku. Vrlo sporo će ići vaspitanje nacije koja se odvikla od normalnog života već dvadeset godina sve držeći mozak u škafu. Najtragičnije kod evropskih integracija je što su tako spore i što bilo kakav napredak neće kusati oni koji su se za njega borili. Tranzicioni procjep guta čitave generacije, a među najvećim gubitnicima su svakako oni koji su bili u dobu pune zrelosti kad je zapucalo. Razmišљa li neko koliki potencijal država tako gubi?

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

ŠTO JE DONIJELO REFORMA VISOKOG OBRAZOVANJA

Kvantitet ne može nadomjestiti kvalitet

Kada se govori o reformi visokog obrazovanja neizbjegno je pominjanje Bolonjske deklaracije. Ali, veliki broj ljudi, uključujući, nažalost, i mnoge profesore univerziteta, ne zna što ona zaista predstavlja.

Bolonjska deklaracija, sa pratećim dokumentima, imala je za cilj jačanje i harmonizaciju standarda i kvaliteta u visokom obrazovanju, priznavanje ispita i diploma, i mobilnost nastavnika i studenata unutar jedinstvenog evropskog visokoobrazovnog procesa.

Ukratko, Bolonjska deklaracija je divna ideja, koja se ovdje iskompromitovala kroz primjenu tzv. "Bolonje na crnogorski način". Na početku smo svi bili veliki entuzijasti i među prvima u regionu počeli sa reformama. Donešen je zadovoljavajući pravni okvir, uskladen sa evropskim standardima. Sve je urađeno posvećenošću zapošljenih, bez adekvatne podrške države, koja je trebala većim izdavanjem iz budžeta za Univerzitet Crne

u regionu, a već 2007. na konferenciji u Londonu našli smo se na samom začelju. Ove godine u Luvenu, i dalje trpimo kritike.

Primjena Bolonjske deklaracije traži uslove – kadrovske, prostorne, finansijske. Novi način studiranja zahtijeva transformisanog i angažovanog profesora, koji će stalno pratiti savremena kretanja u obrazovanju i nauci. Da li je to moguće? I u kojoj mjeri očekivati od našeg nastavnog kadra, imajući u vidu da im se lična primanja kreću od 500–700€, da im nije dostupna nova literatura niti pristupi bazama podataka naučnih časopisa, da su laboratorije opremljene oskudnom, zastareлом, a često i neupotrebljivom opremom, itd? Da

Tržište Crne Gore već je pretrpano institucijama visokog obrazovanja, te trenutno imamo više od 40 fakulteta. To je daleko iznad stvarnih potreba

I smo mogli očekivati mobilnost nastavnika kad najveći broj njih ne govori ni jedan svjetski jezik? Da li smo mogli očekivati da naši studenti odu na neki od evropskih univerziteta kad ih njihovi roditelji ne mogu finansijski podržati? A što se priznavanja diploma tiče, za sad ćemo se zadovoljiti njihovim priznanjem samo na nivou Crne Gore.

S druge strane reforma je donijela i pojavu velikog broja privat-

Oseća se strah među profesorima UCG da će roditelji svoju djecu upisivati na privatne fakultete, gdje se lakše dolazi do diplome, željenog sna svakog roditelja. I, onda se ide u drugu krajnost, upisuje se ogroman broj studenata na pojedinim fakultetima

Gore (UCG) podstaći kvalitetne reforme. Dok je proces bio u fazi tzv. "papirnih aktivnosti" išlo je dobro. Sa primjenom je počela i improvizacija. Na to ukazuje i činjenica da smo na ministarskoj konferenciji u Bergenu 2005. ocijenjeni, kao jedni od boljih

nih fakulteta. Tržište Crne Gore već je pretrpano institucijama visokog obrazovanja, te trenutno imamo više od 40 fakulteta. To je daleko iznad stvarnih potreba. Budućim studentima nije lako napraviti pravi izbor. Veliki je broj mladih ljudi koji danas stižu

visoko obrazovanje kod "privatnika". To bi trebalo da bude sasvim normalno, ali Crna Gora nije sređena država koja vodi računa o ovom najznačajnijem resursu, pa postoji veliki razlog za brigu.

Naime, novopečeni biznismeni željni profita i prestiža, koriste svoje pozicije i neopravданo bolećiv i širokogrud stav Ministarstva prosvjete i nauke koje im brzo dijeli licence za rad. Glavni argument osnivača privatnih fakulteta je da će tržište i tržišni odnosi iskristalisati kvalitet. Naravno, oni se pozivaju na iskustva najprestižnijih svjetskih univerziteta sa kojima smo mi neuporedivi.

U maloj, ekonomski i tehnološki nerazvijenoj, Crnoj Gori želja za

konkurenjom lako se može pretvoriti u svoju suprotnost. Nepoštovanje postojećih, ionako blagih, standarda po kojima se otvaraju fakulteti, može dovesti do toga da konačni proizvod bude samo diploma, ali ne i stručnjak. Opravdan je strah da olako otvaranje privatnih institucija visokog obrazovanja unosi haos, a da neće dati kvalitet, što je bila osnovna ideja novog Zakona o visokom obrazovanju. Naravno, ne znači da su državni fakulteti automatski kvalitetni. Problem je što mi uopšte ne znamo kvalitet fakulteta i možemo samo nagadati, jer prave ocjene kvaliteta, koja bi osim uslova realizacije studijskih programa uzela u obzir i vrijednovanje diplomiranih studenata na tržištu rada, još uvek nema. Nijesmo pokazali ni spremnost da naš kvalitet ocijeni neka akreditovana međunarodna agencija zadužena za praćenje standarda i kvaliteta u oblasti visokog obrazovanja,

što je i bila najveća zamjerka na ministarskoj konferenciji u Luvenu.

Umjesto da privatni fakulteti utiču na popravljanje kvaliteta kroz konkureniju, čini se da će krajnji ishod ove tržišne utakmice biti srožavanje kvaliteta dobrih državnih fakulteta. Osjeća se strah među profesorima Univerziteta Crne Gore da će roditelji svoju djecu upisivati na privatne fakultete, gdje se lakše dolazi do diplome, želenog sna svakog roditelja. I, onda se ide u drugu krajnost, upisuje se ogroman broj studenata na pojedinih fakultetima. Time se stvaraju nemogući uslovi za rad, ali i fantastičan materijalni položaj ove institucije. Otvaraju se odjeljenja u drugim, manjim gradovima, a čini se da je nemoguće održati kvalitet sa postojećim, usuđujem se reći, ionako oskudnim kadrovskim potencijalom koji treba da pokrije tekuću nastavu.

Dodatno brine i to što principi-

Problem je što uopšte ne znamo kvalitet fakulteta i možemo samo nagađati, jer prave ocjene kvaliteta, koja bi osim uslova realizacije studijskih programa uzela u obzir i vrijednovanje diplomiranih studenata na tržištu rada, još uvijek nema. Nijesmo pokazali ni spremnost da naš kvalitet ocijeni neka akreditovana međunarodna agencija zadužena za praćenje visokog obrazovanja, što je i bila najveća zamjerka na ministarskoj konferenciji u Luvenu

jelni profesori osjećaju svojevrstan pritisak da povećaju prolaznost na svojim ispitima. Nedopustivo je da se snižava kriterijum da bi se ispunila propisana reformska kvota i da bi fakultet bio "atraktivniji"! Ne smijemo dozvoliti da se proglaši atraktivnim fakultet koji se brzo završava, da bude atraktivan ispit koji se lako polaže, i atraktivan profesor kod kojeg se ne traži mnogo znanja.

Poseban je oprez potreban kada je riječ o privatnim fakultetima. Analizirajući kvalitet profesorskog kadra na njima može se uočiti da isti, uglavnom, čine već penzionisani profesori UCG, ili nekih drugih univerziteta u okruženju. Profesorsko mjesto na njima lako dobijaju i oni koji zbog neispunjavanja kriterijuma nijesu prošli na UCG, ali i isluženi

političari i javni radnici iz raznih garnitura vlasti. Tako se oni, koji su, stekli doktorske titule na raznorazne načine, nažalost i na samom UCG, pretvaraju u "ugledne" univerzitske

reper kvaliteta na tržištu visokog obrazovanja. Ukoliko bi se neki privatni univerzitet svojim kvalitetom izdigao iznad državnog to bi zaista bio elitni univerzitet. To je, recimo, slučaj sa Harvardom, Jejlom, Princetonom u SAD, ali postoji i na stotine privatnih univerziteta u SAD-u čije diplome gotovo ništa ne znače, jer ih ne prati kvalitet.

Važeći Zakon o visokom obrazovanju tu mogućnost predviđa članom 68. u kojem se kaže da "privatna ustanova može sticati sredstva od Vlade za nastavu i istraživanja koja su u javnom interesu, na prijedlog Savjeta za visoko obrazovanje". Obzirom da su svi privatni fakulteti profilacija koje već postoje na UCG, logično je pitanje: što je tu od javnog interesa, a da već ne postoji na UCG?

Sve ovo urušava i onako labilan visokobrazovni sistem u Crnoj Gori. Mala je Crna Gora da bi sebi dozvolila luksuz odricanja od znanja. Stoga, treba učiniti nešto hitno kako bi se sačuvao kvalitet visokog obrazovanja koji je Univerzitet Crne Gore decenijama stvarao. Gubitak koji bi Crna Gora imala od uništenja jednog od najkvalitetnijih resursa u obrazovanju bio bi nenadoknadiv.

profesore.

Crna Gora je izuzetno malo tržište i nema mesta za ovoliki broj visokoškolskih institucija slične profilacije. Ako je cilj da stvorimo društvo u kojem će skoro svi imati završen fakultet, a kroz srozavanje kriterijuma podstaknutog tržišnom utakmicom, to će nam se vratiti kao bumerang. Takav vid improvizacije ne donosi napredak ni univerzitetu, ni društvu.

Još veći haos u ovoj oblasti uni-jeće ovih dana aktuelna tzv. vau-čerizacija, odnosno prijedlog o budžetskom finansiranju privatnih fakulteta kroz dodjeljivanje vaučera budućim brucošima. Sličan primjer u širem okruženju ne postoji.

Svaka ozbiljna država kroz značajna ulaganja jača državni univerzitet, koji bi trebao da predstavlja

Autorka je savjetnica za nauku u Rektoratu Univerziteta Crne Gore

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

EU je zaštita od sopstvene države

Podgorica,
1992. godina:
"Majko, majko kupi mi eurokrem,
evo ja imam puno
dinara."

Podgorica,

Piše: Anita Brajović

2006. godina: "A što će ti taj Fakultet za evropske studije sine, de ćeš naći posao kasnije, evo, imaš pravo, ekonomiju..."

I, tako je sve počelo. Nije tu bilo previše nekog razmišljanja, umjesto Bocconi-a, Univerziteta u Zagrebu, Sarajevu, Beogradu, ipak je ostala u srcu najmilija – Podgorica.

Osim ljubavi koju osjećam prema svom gradu, postoje još i neki dodatni razlozi, ali ne želim da ih ovdje razrađujem. Većina ljudi ih već dobro zna. Oni malobrojni koji ove razloge nijesu osjetili, mogu se pohvaliti time da je za njih ova država bila majka. Ali, kako to ide u poslovici, postoji i uloga mačehe, uloga koju je većina ovog stanovništva godinama osjećala u svom bitisanju, ali dobro začairena u svoju palanačku svinjet, nije je željela, a često nije ni smjela pokazati, tješćeći se svojim istorijskim identitetom, tim "Primjerima čojstva i junaštva" (a akcenat treba staviti na riječ "primjeri"!).

Dok su ljudi "zdravorazumski" prihvatali ove različite uloge države, zaboravili su da je sama po sebi ona "nužno зло", i da je njena uloga, kako je to lijepo objasnio John Locke, da zaštiti prava svojih građana, a ne da ima neku pozitivnu ulogu. Jedina njena pozitivna uloga bi se trebalo sastojati u zaštiti individualnih prava i sloboda, a nikako u postojanju straha od države kao takve i toga da će jednog dana zaboraviti i uskratiti ono sto je svakom čovjeku dato rođenjem. E, pa ne, ja neću takvu državu, neću je ni za sebe ni za nas.

Upravo je to ono prvo i najvažnije što me je privuklo Evropskoj uniji. U multilateralnom svijetu, gdje svako zauzima

svoje mjesto kao na šahovskoj tabli, našla se i EU. Za razliku od drugih velikih sila koje su asimilirale različitosti svojih nacija u jednu, EU je jedinstvena, njen moto je "UJEDINJENI U RAZLIČITOSTIMA".

Želim da se i ja, jednog dana, osjetim velikom, jer u prirodi je čovjekovo da se identificuje sa nečim takvim, pri samoj pomisli da i mene ima na toj šahovskoj tabli koja ne služi da bi slavila pobjedničku stranu u ratu (jer do rata neće ni doći), već da slavi sve one najbolje vrijednosti svih nas na jednom mjestu.

Danas je to Unija 27 država članica, sa 22 zvanična jezika, sa preko 500 miliona stanovnika koji imaju evropsko državljanstvo. Državljanstvo koje im pored četiri osnovne slobode (slobodu kretanja radnika, roba, usluga i kapitala) pruža još mnogobrojne mogućnosti, šanse, privilegije.

Te mnogobrojne mogućnosti želim i za svoju državu i za svoj narod, uz napomenu da Evropska unija nije strukturalna forma sa kojom vas svakodnevno bombarduju u medijama. Ne, jer pored te forme, postoji i ona suština koja je sadržana u institucijama Evropske unije, a zatim i u jednom posebnom aspektu integracija a to je pravo EU.

Pravo koje svaka država članica koja uđe u porodicu evropskih država mora

da poštuje, jer to pravo je direktno primjenljivo i ima primat u odnosu na nacionalno pravo.

Mada je u pitanju još jedna vlast nad našim glavama, radi se o vlasti koja nam često može pomoći tako što će naći bolji način da nas zaštiti od zloupotreba sopstvene države, a i mnogo više od toga. Nije riječ samo o pravnoj zaštiti, tako što će neko kazniti državu. Sama ideja postojanja kazne moraće stvoriti jednu novu stvarnost u našem društvu, stvarnost u kojoj će represija nad sopstvenim stanovništvom ostati u prošlosti, ali na taj način da nas podsjeća da živimo bolju budućnost. Bolja budućnost koja je započela viznom liberalizacijom kao jednim početnim stepenikom za integraciju Crne Gore i njenog stanovništa u sistem evropskih vrijednosti.

Tako da osim novih naučenih riječi, kao sto su evropske integracije, aplikacija za članstvo, upitnik, acquis... naučićemo mi još važniju lekciju, a to je da se opovrgne ona narodna "jedna navika-hiljadu odvika".

Ovog puta, "odvika" mora biti jedna i jedinstvena, a znajući psihologiju naših ljudi ne vjerujem da smo još spremni za ulazak u Uniju. U onom trenutku kada krasnospjev o EU malo zatiša, kada počne da opada procenat podrške Uniji (jer ne žele napustiti svoje navike), tek tada ću znati da smo spremni da uđemo u Uniju evropskih država. Na kraju krajeva, i mi smo na evropskom kontinentu, i mi zaslužujemo šansu koju će, nadam se, građani ove lijepe države znati da iskoriste !!!

Jer, dok se 1992. godine potpisivao Maastrichtski ugovor, poznat još i kao Ugovor o Evropskoj uniji, na tlu "zapadnog Balkana" jedno se dijete nadoalo da će dobiti slatkiš, ne razumijevajući pri tom zašto odrasli pričaju o raspadu SFRJ, ratu, inflaciji, ekonomskom embargu, izolaciji...

Zato ja želim u Evropsku uniju, da se ta scena ne desi više nikada!

Autorka je polaznica IX generacija Škole evropskih integracija i studentkinja specijalističkih studija na Fakultetu političkih nauka

Siromašan svaki šesti Evropljanin

Svaki šesti stanovnik Evropske unije, 17%, 2008. živi ispod granice siromaštva, saopšto je Eurostat.

Siromaštvo posebno pogoda djecu i starije od 65 godina. U EU je siromašno 20% djece i 19% starijih građana. Najviše siromašnih je u Letoniji – 26%, Rumuniji – 23% i Bugarskoj – 21%. Slična je situacija i u Grčkoj, Španiji i Litvaniji, gdje je svaki peti stanovnik siromašan. Najmanje siromašnih je u Češkoj – 9%, Slovačkoj i Holandiji, po 11%.

Siromašnima se, prema Eurostatu, smatraju oni koji žive sa manje od 60%

prosječnih prihoda u državi, što se dosta razlikuje od zemlje do zemlje.

Preko pola milijarde stanovnika

Stanovništvo 27 zemalja EU prvi put je prešlo granicu od 500 miliona stanovnika, objavio je francuski Nacionalni institut za statistiku (Insee).

Prema podacima od 1. januara 2010. ukupan broj stanovnika zemalja EU bio je 501,26 miliona. Prema navodima evropskog instituta za statistiku Eurostat broj stanovnika u Evropi godinu dana ranije bio je 499,7 miliona.

Njemačka je najmnogoljudnija zemlja u EU (81,7 miliona) ispred Francuske koja ima 65,4 miliona stanovnika kada se uračunaju sve njene prekomorske teritorije, a 62,8 miliona bez tih teritorija. Velika Britanija je

na trećem mjestu sa 62 miliona stanovnika.

Za deset godina stanovništvo Irske (4,45 miliona) i Španije (46,08 miliona) poraslo je za 15% dok je broj stanovnika Njemačke stagnirao.

Po broju novorodene djece, Francuska i Irška vode sa dvoje djece po ženi, ispred Velike Britanije.

Veći broj stanovnika u Evropi je posljedica prirodnog priraštaja i migracije. Porast stanovništva u Francuskoj je uglavnom rezultat prirodnog priraštaja, dok je u zemljama kao što su Španija, Portugal ili Italija broj stanovnika porastao zbog priliva imigranata.

Odredba o "pojačanoj saradnji", uvedena Ugovorom iz Amsterdama 1997., omogućuje grupi od najmanje osam članica da zatraže od Komisije da za njih vrijede zajednička pravila, ako ih EU kao cjelina ne usvoji.

Deset članica želi uvesti zakon koji određuje koji bi se zakon trebao primjenjivati kada se državljanji dviju članica žele razvesti. Pojačanu saradnju traže Austrija, Belgija, Francuska, Grčka, Mađarska, Italija, Luksemburg, Slovenija, Španija i Rumunija. Tome se protive se Britanija, Finska i Švedska.

U EU se godišnje sklopi 350.000 brakova između parova koji imaju različita državljanstva, a 170.000 ih se razvede.

Ministri pravosuđa EU podijeljeni su moko plana da se aktivira "pojačana saradnja" kako bi se uvela zajednička pravila za razvod parova koji imaju različita državljanstva.

Nesporazum zbog skenera

Članice EU podijeljene su oko pitanja da li treba postaviti skenera za pregled cijelog tijela na evropskim aerodromima. Taj problem je aktualizovan nakon pokušaja atentata za Božić u avionu za Detroit.

Belgijska državna sekretarka za saobraćaj Etienne Shouppe opisala je takve pojačane mjere kao "pretjerane", dok su Britanija i Holandija, s druge strane, već najavile planove o postavljanju skenera.

EU je dala dozvolu članicama da same odluče hoće li koristiti skenera na mjestima pregleda na aerodromima.

Jeftiniji roming

Cijene sms poruka i poziva u roamingu smanjile su se u Evropi od 2007. za 50% zahvaljujući evropskim mjerama za njihovo ograničavanje.

Međutim, većina tih usluga (gotovo 90%) blizu je maksimalnog iznosa koji su odredile evropske vlasti i koji je postao "standard".

Kompanije za telekomunikacije povećale su cijene rominga za zemlje izvan EU-a koje su prije bile u istoj tarifnoj zoni kako bi nadoknadle gubitak prihoda. Riječ je o Norveškoj, Švajcarskoj i SAD-u, te azijskim i pacifičkim zemljama.

Ukusni žlikrofi

Slovenački kulinarski specijalitet sličan italijanskim tortelinima, ali s prelivom u koji se uz masu od kuvanog krompira dodaju peršun, različiti začini, te slanina i čvarci nedavno je zajedno sa dva češka sira i talijanskim brandom "breskva iz Verone" stavljena na listu specijaliteta EU.

Riječ je o "žlikrofima iz Idrije" koje su u 19. vijeku važili kao jelo prostog i siromašnog naroda, a sada važe kao poseban i vrlo ukusan specijalitet koji se servira uglednim gostima.

Tako će se žlikrofi iz Idrije naći na listi od sada već skoro 900 prehrambenih proizvoda kojima se priznaje status "garantovanog tradicionalnog kvaliteta" od strane Evropske komisije.

PREDNOSTI I MANE ČLANSTVA U EU: MAĐARSKA, PET GODINA NAKON PROŠIRENJA

EU nije madjioničar

Zašto mi je riječ Evropa ranije izgledala tako veliko, nedostižno, grandiozno, nesvakidašnje, ned-

Piše: dr Tamas Szemler

kućivo?

U analizi posljedica pristupanja Mađarske Evropskoj uniji neophodno je osvrnuti se na više pitanja: ekonomski razvoj, socijalne i regionalne nejednakosti, spoljnu politiku, stavove prema EU, kao i na nekoliko manjih problema koji nam uprkos tome pomažu da stvorimo bolju sliku o ovom složenom procesu.

Ekonomska razvoj

Bruto nacionalni dohodak Mađarske 2007. iznosio je 63.5% prosjeka EU 25. To je značajan napredak u odnosu na prethodnu deceniju (mađarski BDP je 1997. iznosio tek 51.6% EU prosjeka), ali treba imati na umu da je najveći rast postignut u periodu do 2003. Od tada se ovaj odnos

Uzroke ovog trenda treba tražiti u usporavanju ekonomskog rasta nakon 2006: umjesto prosječne stope rasta od 4–5% BDP-a na godišnjem nivou između 1998. i 2006, u 2007. je stopa rasta bila samo 1.1%. Procjene za 2008. su oko 1.9%. To je, između ostalog, i posljedica mjera stabilizacije započetih tokom 2006., kada je tadašnja vlada uvela program konvergencije koncentrisan na stabilizaciju javnih finansija i smanjenje rashoda.

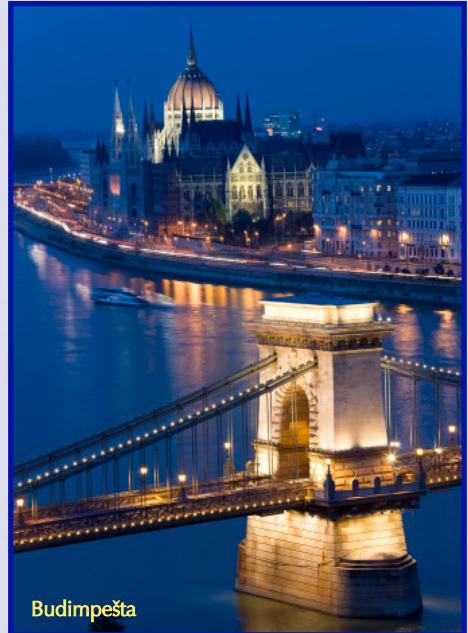
Pravi uzroci problema nemaju, međutim, veze sa članstvom u EU, već su posljedica nedisciplinovane domaće ekonomске politike najmanje od 2002. pa nadalje. Na sreću, obaveze koje nameće članstvo u EU predstavljaju veoma bitan kontrolni mehanizam koji sužava prostor za neodgovornu upravu. Najočigledniji i trenutno najvažniji mehanizam te vrste je upravo program monetarne konvergencije.

Zapošljenost u Mađarskoj je blago porasla nakon ulaska u EU (sa 56.8% u 2004. na 57.3% u 2007), ali je još uviđek na veoma niskom nivou u odnosu na evropski prosjek. Nezapošljenost je, takođe, porasla sa 6.1% na 7.4% u istom periodu, ali ovaj porast treba pripisati unutrašnjim faktorima (usporenom rastu, promjenama na tržištu rada i socijalnoj zaštiti), a ne

Članstvo u EU, samo po sebi, nije puno promijenilo situaciju u pogledu socijalnih i regionalnih nejednakosti u Mađarskoj. Socijalne nejednakosti su, uglavnom, posljedica drugih faktora, vezanih prije svega za domaću ekonomsku politiku

nije mijenjao, a od 2006. Mađarska čak bilježi i manji pad u odnosu na EU. Projekcije za 2008. su još prije početka krize predviđale pad BDP-a ispod nivoa iz 2003. To znači da je u prvih par godina od ulaska u EU, umjesto da ubrza proces ekonomskog približavanja razvijenijim zemljama EU, Mađarska iskusila značajno pogoršanje relativnog nivoa razvijenosti.

članstvu u EU kao takvom. Za razliku od ostalih novih članica EU, u Mađarskoj nije došlo do masovnog odliva radne snage u ostale članice EU. Prema trenutnim podacima, broj mađarskih državljana u stalnom radnom odnosu u drugim zemljama EU, nakon pristupanja, ne prelazi 15 000, što je veoma mali broj u odnosu na druge države članice koje su često i

Budimpešta

manje od Mađarske. Postojeći trendovi ukazuju i da se veliki broj Mađara nakon nekoliko godina provedenih u inostranstvu vraća u zemlju.

Socijalne i regionalne nejednakosti

Članstvo u EU, samo po sebi, nije puno promijenilo situaciju u pogledu socijalnih i regionalnih nejednakosti u Mađarskoj. Socijalne nejednakosti su, uglavnom, posljedica drugih faktora, vezanih prije svega za domaću ekonomsku politiku. Porast u nejednakosti se može donekle objasniti članstvom samo u mjeri u kojoj je programom konvergencije ograničena sposobnost vlade da utiče na smanjenje nejednakosti fiskalnim politikama.

Što se tiče regionalnih nejednakosti, pristup evropskim fondovima može doprinijeti razvoju nerazvijenih sredina na duži rok. Međutim, iako je Mađarska među najuspješnijim članicama u pogledu absorpcije evropskih fondova, pozitivni efekti u tom pogledu još uvijek izostaju. Možda je uspjeh već to što se postojeće regionalne nejednakosti nijesu značajnije povećavale. Tome je doprinijela i reforma politike regionalnog razvoja koju Mađarska sprovodi još od ranih devedesetih godina.

Evropski fondovi bi trebali da doprinesu i ukupnom razvoju zemlje,

uključujući modernizaciju infrastrukture – u tom pogledu se mnogo očekuje od primjene Lisabonske strategije u narednom periodu.

Spoljna politika

Članstvo u EU nije mnogo promjenilo orijentaciju mađarske spoljne politike, osim što smo upravo pristupanjem EU ispunili jedan od najznačajnijih ciljeva. Interesi Mađarske se, uglavnom, poklapaju sa zvaničnim direktivama EU, i tek u malom broju slučajeva dolazi do razmimoilaženja. Jedan od takvih slučajeva bilo je i pitanje nezavisnosti Kosova – iz istorijskih razloga, kao i zbog značajne mađarske manjine koja živi u Srbiji, prihvatanje odluke najvećeg broja članica EU da prizna Kosovo nije bilo lako.

Odnosi sa Rusijom su još jedna oblast koja je od velikog značaja za mađarsku spoljnu politiku, prije svega iz ekonomskih razloga. Ovom pitanju treba pristupati veoma pažljivo, što je i politika EU – s tim što je teško reći da li u ovoj oblasti uopšte postoji zajednički evropski stav. Isto je i s sa odnosima sa Ukrajinom, gdje bi Mađarska, zajedno sa Poljskom i drugim članicama koje tu vide svoj interes, mogla odigrati mnogo zna-

čajniju ulogu nego do sada.

Stavovi prema EU

Rezultati nedavnog istraživanja Eurobarometra pokazuju pad popularnosti EU među mađarskim građanima.

U jesen 2007, na pitanje "Da li mislite da je članstvo u EU dobro za vašu zemlju", 40% ispitanika je odgovorilo pozitivno. To je daleko ispod evropskog prosjeka (58%). U proljeće 2008., situacija se čak pogoršala –

Na konkretnije pitanje "Uvezši sve u obzir, da li mislite da je članstvo u EU dovelo do promjena na bolje?", samo 36% u Mađarskoj je odgovorilo pozitivno u 2008

evropski prosjek je opao za 6% (na 52%), dok je u Mađarskoj podrška EU opala za čak 8% (na 32%). Na još konkretnije pitanje "Uvezši sve u obzir, da li mislite da je članstvo u EU dovelo do promjena na bolje?", samo 42% ispitanika je odgovorilo pozitivno u jesen 2007, dok je početkom 2008. taj procenat iznosio 36%.

No, sa druge strane, istraživanja pokazuju da građani Mađarske – kao uostalom i većine drugih zemalja članica EU – imaju više povjerenja u evropske institucije nego u institucije

sopstvene države. Iako je njihov procenat opao u odnosu na 2007, broj Mađara koji vjeruju evropskim institucijama je oko 52%. To je daleko više nego broj onih koji imaju povjerenje u nacionalni parlament (15%) ili nacionalnu vladu (13%). Evropski parlament, sa druge strane, uživa povjerenje 59% ispitanika, a Evropska komisija 54%. Razlog ovako velikih razlika treba najvjerovaljnije tražiti u opštem nezadovoljstvu nedavnim političkim dešavanjima u zemlji, kao i u opštoj nein-

formisanosti građana Mađarske o institucijama EU.

Konačne napomene

Iz svega navedenog se vidi da treba biti oprezan u analizama veze između članstva u EU i istovremenim ekonomskim, socijalnim i političkim dešavanjima. Takve veze svakako postoje, ali se ne mogu baš svi trendovi od 2004. objasniti članstvom u EU. Postoji mnoštvo drugih faktora – globalna dešavanja sa jedne strane, i unutrašnji procesi sa druge – koji utiču na razvoj i dešavanja u jednoj zemlji, pa bila ona i članica EU. Naravno, ti procesi takođe imaju upliva na raspoloženje javnog mnjenja.

Kada ste jednom u EU, najlakše je tražiti uzroke negativnih trendova u evropskim stavovima i politikama, što se veoma jasno vidi na padu popularnosti EU među mađarskim građanima.

Najzad, bitno je napomenuti i uticaj globalne ekonomske krize, koja je u mnogome promijenila sliku koju su građani do sada imali o članstvu u EU, i koja je jasno istakla prednosti, ali i ograničenja članstva. Između ostalog, čini se da je kriza konačno razbila iluzije o članstvu u EU kao magičnom rješenju za sve probleme, ali je još uvijek prerano reći kakve će posljedice to imati na budući razvoj.

Autor je direktor za nauku Instituta za svjetsku ekonomiju Akademije nauka Mađarske u Budimpešti

ZNAČAJNO SMANJEN TRGOVINSKI DEFICIT

Članstvo u Evropskoj uniji nije mnogo promijenilo u pogledu trgovinskih odnosa između Mađarske i EU 15. Najveće promjene su se, međutim, dogodile u trgovinskim odnosima sa drugim zemljama centralne i istočne Europe koje su pristupile EU kad i Mađarska ili nešto kasnije. Iako je nagli rast trgovinske razmjene sa ovim zemljama bio donekle neočekivan, objašnjenje je jednostavno: raniji sporazum o slobodnoj trgovini između ovih država nikada nije u potpunosti profunkcionisao, trgovina poljoprivrednim proizvodima je začivjela tek nakon pristupanja EU, stvoreno je tržiste za trgovinu uslugama i konačno, mala i srednja preduzeća su postala aktivnija i zainteresovanija za tržišta susjednih zemalja.

Uvoz iz novih država članica je porastao sa 4 milijarde eura u 2003. na 9.7 milijarde u 2007. U isto vrijeme, obim izvoza iz Mađarske u susjedne države je porastao sa 4 na 13.7 milijardi eura u istom periodu. U odnosu na ukupni trgovinski balans Mađarske, to je značajan napredak, jer je ukupan trgovinski deficit u period 2003–2007 smanjen sa 4.2 milijarde na 309 miliona eura. Pozitivan trend je nastavljen i u prvoj polovini 2008, u kojoj je Mađarska zabilježila 453 miliona spoljnotrgovinskog suficita.

ŠTO JE POKAZALO ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA AGENCIJE GALLUP EUROPE

Na Balkanu tmurno

Iako je većina građana zemalja zapadnog Balkana ubijedena da ne postoji mogućnost da dođe do još jednog oružanog sukoba na Balkanu, raspoloženje u regionu je veoma tmurno. Sa izuzetkom građana Kosova i Albanije, najveći broj stanovnika zapadnog Balkana nije zadovoljan svojim životnim standardom, i veoma mali broj njih vjeruje da će se situacija popraviti u bliskoj budućnosti.

To su pokazali rezultati najnovijeg istraživanja javnog mnjenja na zapadnom Balkanu sprovedenog od strane agencije Gallup Europe u saradnji sa Evropskim fondom za Balkan. Autori istraživanja upozoravaju da ovako pesimistično raspoloženje nije najpovoljnije tlo za sprovođenje demokratskih reformi i zagovaraju "šok proširenje" odnosno ubrzano pristupanje ovih zemalja EU u cilju oživljavanja vjere u razvoj i napredak među građanima regiona.

Opšte nezadovoljstvo se ogleda i u smanjenju povjerenja u domaće političke elite, ali i u institucije EU. Veliki broj građana je iskusio pad životnog standarda u posljednjih godinu dana i sve više njih vjeruje da bolji život treba tražiti van granica sopstvene države.

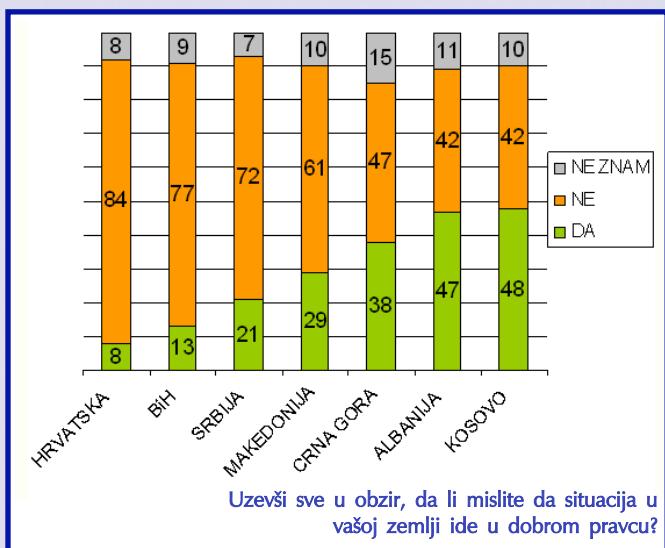
Posebno je zabrinjavajući pesimizam među mlađim osobama, među kojima veliki broj ne vjeruje da mogu naći dobar posao u zemlji.

Gallup, koji slična istraživanja vrši svake godine, upozorava da u posljednje tri godine nije došlo do poboljšanja

zadovoljstva životnim standardima. Samo su Albanci na Kosovu (67%) i u Albaniji (54%) većinom zadovoljni svojim standardom. Među najnezadovoljnijima su građani Srbije (31%), Crne Gore i Makedonije (po 37%), gdje je više od 60% populacije nezadovoljno životnim standardom. Najveći broj građana u regionu teško sastavlja kraj sa krajem: 37% ispitanika u Bosni i Hercegovini do preko 50% u Crnoj Gori, Makedoniji i na Kosovu je prijavilo da ima poteškoća u plaćanju osnovnih računa.

Podrška evropskim integracijama je i dalje na visokom nivou, osim u Hrvatskoj, gdje je procenat onih koji misle da bi članstvo u EU bilo dobro za njihovu zemlju ispod 26%. U poređenju sa prethodnim godinama, primjetan je manji pad podrške Uniji i u Srbiji i Makedoniji.

Što se tiče domaćih institucija, stavovi se veoma razlikuju od jedne do druge države: preko 2/5 građana Kosova (52%), Makedonije (45%) i Crne Gore (48%) ocjenjuje rad svoje vlade kao "odličan" ili "vrlo dobar", dok je u Srbiji, Bosni i Hrvatskoj slika sasvim drugačija: čak 65% građana Hrvatske ocjenjuje rad svoje vlade kao "loš".

Uzvuci sve u obzir, da li mislite da situacija u vašoj zemlji ide u dobrom pravcu?

Paradoksalno je da upravo oni koji su najzadovoljniji stanjem u zemlji najviše odlaze: samo 11% građana Hrvatske je izrazilo želju da se nekud odseli, dok je broj Albanaca koji bi željeli da odu drugdje oko 38%.

Uzvuci sve parametre u obzir, građani Crne Gore su prilično zadovoljni političkim razvojem u zemlji, ali su mnogi zabrinuti zbog ekonomске situacije, pokazuje Gallup-ovo istraživanje. Isto istraživanje sprovedeno 2008. je pokazalo opšti optimizam životom, visok nivo povjerenja u političare i uopšte pozitivne ocjene razvoja zemlje. Godinu dana kasnije, međutim, finansijska kriza je učinila svoje i situacija je daleko od ružičaste: dok je 43% građana Crne Gore bilo zadovoljno svojim životnim standardom 2008., u 2009. je samo 37% odgovorilo pozitivno na ovo pitanje. Preko polovine ispitanika (54%) ima teškoće u plaćanju osnovnih računa, ali za sada nema indikacija da veći broj građana želi da napusti zemlju: samo 16% ispitanika je izjavilo da bi željelo da živi drugdje, za razliku od 2006. kada je njihov broj iznosio čak 37%.

Najveći broj građana Crne Gore pripisuje lošu situaciju ekonomskoj krizi, a ne političkim faktorima: 67% ispitanika i dalje vjeruje da bi članstvo u Uniji bilo dobro za Crnu Goru.

CRNOGORCI LJUBE KORUPCIJU

Crnogorska vlada još uvijek uživa najveće povjerenje u regionu: čak 70% građana ima povjerenja u nju, iako 49% vjeruje da je korupcija rasprostranjena u javnim institucijama, što je daleko manje nego u susjednim državama (gdje je prosjek preko 70%).

To je, možda, donekle u vezi i sa činjenicom da građani Crne Gore ne osuđuju previše određene oblike korupcije: 21% ispitanika smatra da je davanje mita više korisno nego štetno, a oko 20% priznaje da su proteklih dana dali mito kako bi lakše rješili neki problem.

V.Š.

ZAŠTO NEMA DETALJNOG PRIKAZA STANJA CRNOGORKE EKOLOGIJE

Šta je sa Zelenom knjigom

EVROPSKI REPORTER

Piše: Tatjana Nikolić

Pojavljivanje Zelene knjige, svojevrsne lične karte o životnoj sredini, nerealno je uskoro očekivati, i pored najave ministra Branimira Gvozdenovića da će ovaj kapitalni dokument uskoro biti predstavljen crnogorskoj javnosti.

Za kreiranje tog glavnog kompasa za koordinisan sistem zaštite životne sredine i repera za uskladivanje sa standardima EU, nema još ni normativnih ni kadrovskih uslova, ali ni neophodne finansijske infuzije.

Kao ogledalo prirode Zelena knjiga predstavlja svojevrsni odgovor nadležnih na pitanja javnosti o kompletном stanju životne sredine. Ona treba da sadrži registar zagadivača, ekološke programe i projekte uklanjanja ekoloških posljedica, popis investicija u životnu sredinu gdje će biti obuhvaćeni svi privredni subjekti – oni kojima regulativa nalaže investicije u dijelu prilagodavanja tehnologije, kao i oni kojima su zelene tehnologije primarna oblast.

Cjelokupno društvo će se naći pred velikim izazovom u dijelu prilagođavanja standardima EU u oblasti zaštite životne sredine, pogotovo imajući u vidu dosadašnju poslovnu politiku koja se zasnivala na maksimalnom iskorišćavanju opreme i sirovina, pa i radne snage, na uštrb ulaganja u modernizaciju i usavršavanje ljudskih resursa

Takođe, treba da sadrži rokove, planirane investicije i dinamiku aktivnosti u procesu prilagodavanja proizvodnih kapaciteta savremenim ekološkim standradima...

Priča o Zelenoj knjizi otvorila se donošenjem Zakona o zaštiti životne sredine, kojim je istoimena Agencija osnovana, u julu 2008.

Ključni problem zbog čega Zelena knjiga još nije urađena je taj što je Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine napravilo plan monitoringa samo jednom od kada postoji sektor životne sredine i to prošle godine u saradnji sa Italijanima.

Direktorka Agencije za zaštitu životne sredine Daliborka Pejović kaže za Evropski

reporter da niko od crnogorskih stručnjaka nije definisao objektivne potrebe u odnosu na snimanje stanja životne sredine i sagledao prioritete koje je potrebno ugraditi u jedan tako važan dokument.

"Sektor za monitoring, analize i izvještavanje počeo je da funkcioniše u sklopu Agencije, tek marta prošle godine, kada je ova institucija počela zvanično sa radom", naglašava Pejović.

Ona kaže da opstrukciju Zelene knjige predstavlja Zakon jer je ponudio jedno nesrećno rješenje: "On je vođenje kataстра zagadivača i njihovu kategorizaciju povjerio lokalnim samoupravama, a njihovi kapaciteti su strašan sistemski problem. Oni još nijesu prepoznali potrebe da se bave zaštitom životne sredine, nijesu prepoznali potrebu da se kadrovski ojačaju da bi se adekvatno bavili ovim poslom".

Bez obzira da li će lokalne samouprave u datim rokovima završiti svoje poslove, Pejović napominje da je Agencija spremila kompletну politiku nadzora i izdavanja

dozvola, te da su se skoncentrisali na priču o velikim zagadivačima.

Najveći zagadivači u Crnoj Gori danas su KAP, željezara Nikšić, Termoelektrana Pljevlja, Brodogradilište Bijela...

Usljed (ne)postojanja Zelene knjige, direktor NVO Ozon Aleksandar Perović, skreće pažnju da će najveći teret prilagodavanja imati najveći zagadivači zbog zakonske obaveze da prilagode svoju tehnologiju i poslovanje standardima EU.

"Globalna ekonomска kriza je dodatno otežala položaj industrijskih zagadivača, ali veliki dio krivice ima i vladajuća struktura jer se godinama prolongiralo rješavanje nagnomilnih ekoloških problema i na taj način 'kupovao' socijalni mir.", ističe Perović.

Konstatacija Perovića je, da se u praksi pokazalo da je ekonomsko ograničenje veliki problem jer se na usvajanje visokih standarda gleda kratkoročno kao na veliki trošak, a kako je u velikom broju privatizovanih industrijskih zagadivača bio izražen trend relativno brze promjene vlasnika, cjelokupno društvo će se naći pred velikim izazovom u dijelu prilagođavanja standardima EU u ovoj oblasti.

"Pogotovo imajući u vidu dosadašnju poslovnu politiku koja se bazirala na maksimalom iskorišćavanju opreme i sirovina, pa i radne snage, na uštrb ulaganja u modernizaciju, usavršavanje ljudskih resursa, te odnosima sa javnošću. Rekao bih da će veliki izazov biti i sama promjena poslovnog razmišljanja, kako kod vlasnika tako i kod radnika, jer ćemo morati shvatiti da dosadašnja praksa jednostavno nije održiva i da naše probleme moramo rješavati sami. A ako to ne budemo radili snosićemo posljedice", upozorava Perović.

U razvijenim zemljama za ispunjavanje standarda EU u oblasti životne sredine na godišnjem nivou izdvaja se do 1% BDP.

Kada bi se izdvajala identična stopa Crna Gora bi morala da ispuni iste standarde sa mnogo manje novca, što predstavlja veliki problem s obzirom na stanje crnogorske ekonomije.

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XV generacije

ŠKOLE DEMOKRATIJE

– Škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse –

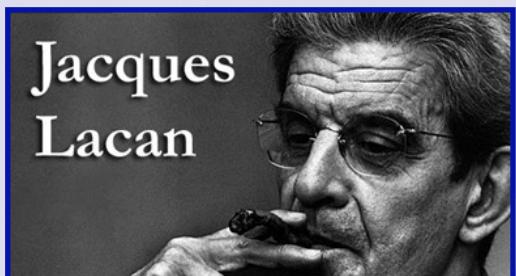
Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Nakon završene škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje.

Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma.

Voditelj škole je prof. dr Radovan Radonjić, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači.

Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do **15. februara 2010. g.** na adresu:

**Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu demokratije")**
Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica
Tel/Fax: 020 / 665 327
E-mail: info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org

U okviru novog obrazovnog programa U okviru novog obrazovnog programa
"Savremene tendencije kritičke misli"

Centar za građansko obrazovanje organizuje:

Ciklus predavanja o Žaku Lakanu

jednoj od intelektualnih ikona XX vijeka, psihanalitičaru, psihijatru i filozofu.

Kreator i voditelj ciklusa je doc. dr Filip Kovačević.

Predavanja i diskusije će se odvijati u prostorijama CGO-a svakog četvrtka od 19h. Zainteresovani kandidati/kandidatkinje mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom na email info@cgo-cce.org, najkasnije do **12. februara 2010. do 17h**.

Zbog ograničenog broja učesnika/ca molimo Vas da poštujete vremenske rokove za prijavu.

NEVLADINE ORGANIZACIJE U
EVROPSKOJ UNIJI

Međunarodna federacija za planiranje porodice – Evropska mreža (IPPF EN)

Međunarodna federacija za planiranje porodice je evropska mreža koja se bavi pitanjima planiranja porodice, reproduktivnim i seksualnim zdravljem. Osnovana je 1952. Danas je svjetski prepoznata organizacija.

Misija organizacije je da unaprijedi seksualno i reproduktivno zdravlje, te da omogući veću pristupačnost pravu na planiranje porodice i pravu na abortus u određenim situacijama.

Mreža uključuje 41 NVO, uglavnom iz Europe i centralne Azije. Regionalna kancelarija za Evropu nalazi se u Briselu.

Organizacija ima konsultativni status pri Savjetu Europe i specijalni status u ekonomskom i socijalnom savjetu UN-a. IPPFEN sarađuje sa evropskim institucijama, UN agencijama, UNICEF-om, OECD-om, i mnogim drugim međunarodnim organizacijama.

Organizacija je i članica mreža civilnog sektora kao što su: Evropska aliansa za javno zdravlje, Evropska platforma socijalnih NVO, Concord, i sl.

IPPFEN snažno vjeruje da je seksualno i reproduktivno zdravlje važan faktor ukupnog fizičkog i psihičkog blagostanja ljudi. Planiranje roditeljstva je pravo svakog pojedinca i misija organizacije je da kroz svoje aktivnosti to pravo promoviše.

Kroz svoj rad organizacija se bori da omogući pojedincima pravo na dostojanstvo, seksualnu autonomiju i integritet tijela, kao i slobodan pristup najkvalitetnijim servisima koji nude usluge vezane za reproduktivno zdravlje.

Poseban fokus rada IPPFEN-a jesu ranjive ili socijalno isključene grupe, posebno seksualne manjine.

Detaljne informacije o organizaciji dostupne su na sajtu: www.ippfen.org.

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

Jačanje kapaciteta NVO

Centar za monitoring (CEMI) je od 26. do 28.01.2010. organizovao trening–seminar "Pisanje EU projekata", kao dio projekta "Jačanje kapaciteta u zastupanju i pripremi javnih politika koalicije nevladinih organizacija u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti" koji je finansiran od strane EU, posredstvom Delegacije EU u Crnoj Gori.

Ovaj trening je jedan od četiri planirane aktivnosti ovog tipa koje će se održati u narednom periodu, a u cilju stručne obuke predstavnika koalicije nevladinih organizacija u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Potpisivanjem Memoranduma o

saradnji Koaliciji, koja je otvorenog tipa, pristupile su one organizacije koje se kroz svoje programe, na različite načine, bave problemom socijalne isključenosti i mogu doprinijeti smanjenju siromaštva, a to su: Centar za građansko obrazovanje (CGO), Crnogorsko društvo za borbu protiv raka, Pedagoški centar, AD Ekvista, Fondacija za stipendiranje Roma, Udruženje roditelja djece sa posebnim potrebama, CAZAS, JUVEN-TAS i CEMI.

U ime Centra za građansko obrazovanje učesnice treninga su bile **Ana Vujošević** i **Mirela Rebronja**, saradnice na programima.

Kontrolne funkcije Skupštine pod lupom

Institut Alternativa (IA) je 27.01. 2010. organizovao okrugli sto na kojem su poslanici Skupštine Crne Gore, službenici Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, Uprave policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost, kao i predstavnici nevladinih organizacija i medija raspravljali o radnoj verziji "Analize pravnog okvira i primjene nekih kontrolnih funkcija parlamenta (kontrolno saslušanje, konsultativno saslušanje, parlamentarna istraga)."

Skup je otvorio **Stevo Muk**,

predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa koji je predstavio glavne nalaze i preporuke preliminarne verzije studije, i pozvao učesnike da daju svoje komentare i sugestije za process izrade konačne verzije analize.

Ovaj projekt je podržan od strane Komisije za raspodjelu sredstava za NVO Skupštine Crne Gore i Međunarodne kanadske agencije za razvoj (CIDA).

Centar za građansko obrazovanje je na ovom skupu predstavljala

Planiranjem do cilja

U Beogradu je od 3. do 5. 01. održano Strateško planiranje Koalicije za REKOM koji je okupio članove Koordinacijskog vijeća, Sekretarijata, ali i neke od najaktivnijih predstavnika i predstavnica Koalicije. Tokom intezivnog trodnevног rada napravljen je operativni plan lokalnih i regionalnih konsultacija za 2010. godinu, a posebna sesija je bila posvećena planiranju medijske kampanje za prikupljanje 1, 000 000 potpisa za podršku uspostavljanju Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava u nekadašnjoj SFRJ (REKOM),

Iz Crne Gore na strateškom planiranju su učestvovali **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a i članica Koordinacijskog vijeća KOREKOM-a, **Sonja Radošević**, slobodna novinarka i članica Koordinacijskog vijeća KOREKOM-a i **Dragoljub Duško Vuković**, član Koalicije iz Crne Gore i urednik portala PCNEN.

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka i **Miloš Vukanović**, saradnik na programima.

Borba protiv korupcije na lokalnom nivou

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) je 28. 01.2010., uz podršku Međunarodne kanadske agencije za razvoj (CIDA), organizovao radni sastanak na temu "Akcioni plan za borbu protiv korupcije".

Sastanak je bio jedna od aktivnosti u okviru projekta "NVO i građani u borbi protiv korupcije", koji je zasnovan na modelu Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije u Glavnom gradu Podgorica. Cilj sastan-

ka, ali i cijelokupnog projekta, bio je podizanje nivoa svijesti građana, NVO i odbornika o važnosti unaprijeđenja njihove komunikacije i saradnje sa aspektom poboljšanja stanja u samoj lokalnoj zajednici, sa posebnim osvrtom na problem korupcije.

Sastanak je otvorila izvršna direktorka CRNVO-a **Ana Novaković**, a uslijedilo je izlaganje koordinatorke Radne grupe za izradu Akcionog plana i programa za borbu protiv korupcije u

glavnom gradu **Mirjane Barović**, koja je predstavila je iskustva Podgorice u izradi, usvajanju i primjeni ovog strateškog dokumenta i **Marine Vuković** iz CRNVO-a koja je članica iste Radne grupe. Na sastanku je govorila i **Jovanka Laličić**, savjetnica predsjednika opštine Tivat, koja je prenijela iskustva svog grada u ovoj oblasti. Ispred Centra sa građansko obrazovanje, na sastanku je učestvovala **Snežana Kaluđerović**, pravna savjetnica.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

12TH ANNUAL MEDIA POLICY SUMMER SCHOOL AT THE UNIVERSITY OF OXFORD

The Center for Global Communication Studies at the Annenberg School for Communication, University of Pennsylvania and the Programme of Communication Law and Policy at the University of Oxford (PCMLP) are pleased to announce acceptance of applications for the 12th annual Media Policy Summer School, to be held from July 5 – 16, 2010 at the University of Oxford.

The annual Institute brings together young scholars and regulators from around the world to discuss important recent trends in technology, international politics and development and its influence on media policy.

The seminar brings a wide range of participants from around the globe together and provides them with an environment in which significant policy issues are seriously discussed. The richness of the experience comes from exposure to a variety of speakers and from the discussions among participants themselves.

Applications for the 2010 program will be accepted on a rolling basis and must be received via email (to cgs@asc.upenn.edu) by March 31, 2010.

You can find our website, including the application form, at <http://global.asc.upenn.edu/cgi-bin/projects.cgi?id=44>.

If you need any further information please do not hesitate to contact cgs@asc.upenn.edu.

GRADUATE SCHOLARSHIPS AT LSE

2 million GBP is available annually for taught master's students from the Graduate Support Scheme (GSS). This scheme is designed to help students who do not have the necessary funds to meet

all their costs of study and awards range from 3,000 to 10,000 GBP.

One Francesca Swirski scholarship is available worth 10,000 GBP. Applications must be received at the School by the end of April 2010.

Two Central European MSc scholarships of 12,500 GBP are available to students on one year taught master's courses in any subject. Applications must be received at the School by the end of April 2010.

All MRes/MPhil/PhD students are eligible to apply for the LSE Research Studentship Scheme. The level of assistance given is determined by each academic department and is most usually a contribution towards fees. Applications must be received at the School by 11 June 2010. The School also offers a wide range of Programme Related and LSE Named Awards for taught master's and research students. Award values vary.

For details of all the latest scholarships and information on how to apply see <http://www.lse.ac.uk/collections/studentServicesCentre/financialSupportOffice/>

Applicants are encouraged to apply online as early as possible for all LSE funding.

BALKAN FELLOWSHIP FOR JOURNALISTIC EXCELLENCE

The Robert Bosch Stiftung and ERSTE Foundation, in cooperation with the Balkan Investigative Reporting Network, BIRN, announce the launch of the fourth year of their prestigious fellowship programme for journalists in the Balkans.

Journalists from Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Macedonia, Montenegro, Romania or Serbia, are encouraged to submit research proposals on 2010's theme – TABOO.

Each year ten journalists are chosen, through an open competition, to receive funding and professional support to research and report on a topic of regional and European importance.

Participating fellows will receive:

- o A bursary of €2,000, a travel allowance of up to €2,000 and a chance to participate in a seven-month programme of professional development.

- o The opportunity to travel across the region to produce an in depth report with a regional and European dimension.

- o Training from internationally recognised journalists and experts.

- o The opportunity to have their work published Europe-wide and to become a member of a growing network for journalistic excellence in the Balkans.

In addition, the independent Selection Committee will award bursaries of €4,000, €3,000 and €1,000 for further professional development to the authors of the three winning articles.

For detailed information on eligibility for the fellowship programme, application and the selection procedure, please visit <http://fellowship.birn.eu.com/en/main/programme2010/>

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

**Urednik: Vladan Žugić; Uredivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
mr Vladimir Pavićević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović**

**Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Prevod: mr Vera Šćepanović; Lektura i korektura: CGO
Njegoševa 36/I; Tel/fax: 020/665-112, 665-327; E-mail: ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org**

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org